# DÀIN AGUS ÒRAIN.

# POEMS AND SONGS.

GLASGOW:
P. CAMPBELL & CO., 24, GLASSFORD STREET.

MDCCCXLII.

E. KHULL, PRINTER TO THE UNIVERSITY, DUNLOP STREET, GLASGOW.

Rev Duncan Maccallum
Inverness 1821

Angus Patterson

# DÀIN AGUS ÒRAIN.

---

# POEMS AND SONGS.

---

GLASGOW:
P. CAMPBELL & CO., 24, GLASSFORD STREET.

MDCCCXLII.

E. KHULL, PRINTER, DUNLOP STREET, GLASGOW.

# PREFACE TO THE FIRST EDITION.

Ancient Poetry will appear of inestimable value to those who take pleasure in contemplating the lives and manners of their ancestors, as delineated by their earliest historians, the Bards. In their poems and songs, the exploits of their heroes are preserved, the manners of the people described, and their loves, habits, and superstitions, commemorated. Some nations have made a greater figure than others in this branch of literature; but none, perhaps, greater than the Celts. The most ancient specimens of their poetry are undoubtedly the best, yet, the modern productions of the Celtic Muse are far beyond mediocrity. Some of the *Orain Gaoil*, for simplicity, tenderness, and beauty, cannot be surpassed. Many of the Highland airs are known to be very fine; while the elegance of expression, and the melting strains of the bard of nature, are often inimitable.

As national poetry is therefore of acknowledged value, the loss of such relics is to be regretted. The nation already mentioned is not altogether unfortunate in this respect. Many have been sensible of the importance of rescuing from oblivion, ere it was too late, some of the works of their Bards; and there now remains a lasting monument of the genius, the valour, and accomplishments of a people formerly but little known.

Conceiving, then, endeavours which may contribute in the least degree to preserve any part of our national poetry as commendable, the Editor has made a selection of numerous MSS. in his hands, taken from oral recitation, at different times, to gratify his own curiosity. But after having prepared them for the press, many obstacles occurred. Gaelic collections are commonly published at

the risk of the author, or editor, by subscription. The public is not seldom imposed on in this way, so that one is ashamed, even if he should have time and inclination, to offer a proposal for publishing by subscription. Many of the collections thus published are so incorrect and imperfect—exceptionable in point of morals, or faulty in orthography and purity of style—as to disgust, rather than gratify, the man of taste; and how often do we find the greater part of them transcribed from other collections!—From these considerations, the Editor came to the resolution of publishing this small volume at his own risk. He has taken the greatest care in rendering the poems and songs selected as entire and perfect as possible, by comparing and collating different MS. copies, and rejecting interpolations and spurious editions. By this means he has been enabled to give the poem of *Mòrdubh* complete in all its parts, less than the half of which was only published heretofore as a fragment; and the favourite song of *Màiri Lurach* in its original state, without Cupid or Venus—having had a copy of it taken from oral recitation, before it appeared in print.

Many are excluded which have been inserted in other collections, and many have been lost (equal to the poems and songs now offered), as the Editor, at the time of writing them, had no thoughts of publishing.

It is to be regretted that no attempt has been made to rescue the memories of our Bards from oblivion, by preserving anecdotes and memoirs of their lives along with their works. The Editor could not venture to supply the loss in this Collection, but in a very limited manner. How far he has succeeded in rendering the volume worthy of the notice of the public, and avoiding those faults which he has taken the liberty to censure in others, must be left to his readers to judge.

D. M.

# PREFACE TO THE THIRD EDITION.

---

## THE THIRD EDITION OF "COLLATH" AND OTHER POEMS.

---

It had been an early practice or amusement of the Author to write the poetry of his country which he heard recited, and that their strains or melody recommended to his notice. When more extensive reading made him better acquainted with Gaelic literature, he found many of the poems and fragments that he transcribed were in print, and others so incorrect as not worth being preserved—both which he immediately destroyed; and so were his MSS. increasing and diminishing during his early studies.

Some time after entering the University, he made attempts at compositions of the kind himself, which he destroyed as soon as they were produced, unless they were thought, in his own judgment, not much inferior to the productions of others. He never exhibited them to the inspection of any one, nor acknowledged them to be his own. He had frequent opportunities during the summer season to indulge in either collecting or making assays—which, if not profitable, was innocent and pleasant pastime; and though he must confess that his time might have been more advantageously employed, he never suffered the predilection he had for this branch of literature to interfere so much with his proper studies as to

divert him from the end he had in view, and the course he uninterruptedly pursued. One thing he regretted afterwards was, that he had not then taken notice of any anecdotes and memoirs of the Bards, which those that recollected much of them, and recited and sung their works, could have supplied. He was then insensible of the value of such reminiscences, but has of late years preserved some gleanings of no fewer than fifty of the musical tribe.

When he entered upon more serious studies, he discontinued the practice, and allowed the promiscuous MS. to lie by him for years, with little thought of what delighted his early days. He, however, was always of opinion that all Gaelic poetry that floated on the living voice ought to be printed, which would be the surer way of preserving the productions of native genius; and thus was he induced to publish a selection of the collected and composed poems and songs in 1821. In arranging the MS., he gave the second place in the Collection to *Collath*, and his smaller productions, after that poem, to page 112; and having done so, the Editor of the Inverness Collection, 1821, left it to the printer and booksellers,—he, living in a remote part of the country, was neither able nor inclined to look any further to it. He had to defray the expenses, and to be content with whatever returns were made him. The Highland Society of Scotland awarded him a premium of £5 5s. for it; and he had the satisfaction of thinking he performed some service to posterity in preserving so many beautiful specimens of the Highland Bards, and especially the poem of *Mòrdubh*, complete in three parts—less than the half of which had been at first printed in Gillies' Collection as a "Fragment," and copied from it, in the same imperfect state, into other collections.

Of the Inverness Collection, 1821, a writer in the

*Inverness Journal* says—" The poems and songs contained in this Collection before us have been well selected, and are beautiful specimens of the Gaelic Muse. The ancient poem of *Mòrdubh* is esteemed by eminent Gaelic scholars as not inferior to the Poems of Ossian." After a lapse of twenty years, the editor of " The Beauties of Gaelic Poetry" took the ancient poem of *Mòrdubh* from the Inverness Collection, 1821, with the brief biography and notes attached to it, and placed it first in his Collection, being a selection of all the published productions of the Celtic Bards; and next the poem of *Collath*, assigning it the same rank as in the former Collection: and the learned author of the long introduction to the well-got-up collection, " The Beauties of Gaelic Poetry," passed it as an ancient poem, and both seemed to think it worthy of the rank assigned to it.

As, therefore, the poem of *Collath* has obtained so honourable a station, which has given it a chance of longer existence than the Author, who almost forgot it, could have expected, and of being regarded an ancient poem of the first class, he thought it his duty to undeceive any future editor and the public; and he conceived no better way of doing that than by publishing this edition of it, along with the other poems already mentioned, and a few more since added to the number. And it may not be unimportant here to observe the motive why it was given at first as an ancient poem.

Modesty or timidity may induce a young author to conceal his name, and make use of a poetical license in giving his production, of which he himself may be but an indifferent judge, publicity. Time, that tries and proves all things, has decided in favour of *Collath;* and it only now remains for the Author to remove the deception, if poetical license might be so called. Although the poem of *Collath* was composed about the beginning of the pre-

sent century, it may be said to have some title to antiquity, as the language is not modern, nor the sentiments and materials; nor are the scenes and circumstances therein described, common. The characters that appear in it seem to have passed away in former times. But, after a lapse of more than a score of years, the Author recollects little more of the matter than what is said in the note at the beginning of the poem, in the first and second editions, a part of which he now cancels, as he can claim no right to the musical term " Fonar," and retains what follows. " Oglaoch, followed by his friends, went to rescue Annir, his betrothed bride, and only child of Rutha, whom Ardan, a chief of a distant isle, carried off in the absence of her sire. Her exquisite beauty gained her many admirers. She preferred the son of Collath to them all. By their marriage, the two most potent families of Caledonia would have been united. But their hopes were blasted in the bud! The poem opens with a vision of Collath, chief of Carrig. It is partly dramatic." We need not add any more. The other notes will explain particular passages.

One of the smaller pieces has been likewise copied into " The Beauties of Gaelic Poetry," in the " Select Number," or Appendix. Our reason for taking notice of this is to acknowledge that the chorus and first and second stanzas of it, as well as of two or three other pieces, are not original—*i. e.*, were not composed by the author of *Collath*—of which the editor of said collection seemed not aware.

The printer of the first edition, who was but imperfectly acquainted with the Gaelic language, undertook to correct the press, and suffered some orthographical errors to creep into it. These will be carefully corrected in this edition, and every attention paid, so as to keep the whole free from faults of every kind.

Many of the pieces published in the Inverness Collection, 1821, have been printed by others since the Editor

transcribed them; and such as have not been copied into other collections may be found in that one; and, if they deserve it, have a chance of being preserved, so that they have been excluded from this small volume.

As profit is not our object, the price is made as low as the expenses of publication would admit.

D. M.

October, 1842.

# CLÀR-ÌNNSIDH.

---

Taobh Duilleig.

Collath, . . . . . . . . . . 13
Laoidh Naomhain, . . . . . . . 26
Cumha le Té do Leannan Sìth, . . . . . 26
Òran Gaoil, . . . . . . . . . . 28
Duanag, . . . . . . . . . . 30
Do Nighean Ōg Uasal, . . . . . . . 31
Òran Gaoil, . . . . . . . . . 32
Leannanachd, . . . . . . . . . 34
Òran Dùthcha, . . . . . . . . . 35
Duanag, . . . . . . . . . . 37
Rainn Sùgraidh, . . . . . . . . 38
Òran Gaoil, . . . . . . . . . . 40
Òran Gaoil, . . . . . . . . . 41
Òran nam Fineachan Gàidhealach, . . . . . 42
Marbh-rann Duine Chòir Ionraic, . . . . 46
An Ròs, . . . . . . . . . . 47
Màiri, . . . . . . . . . . 48
Cumha Leannain, . . . . . . . . 49
Rainn Sùgraidh, . . . . . . . . 50
Laoidh le ———, . . . . . . . . . 51
Do'n Mhnaoi, . . . . . . . . . 53

| | Taobh Duilleig. |
|---|---|
| Seann Laoch, | 54 |
| Crònan Teallaich, | 55 |
| Cumha le Ministear Àrasaig, | 56 |
| Fogharadh na Beatha, | 58 |
| Note of the Editor, | 63 |
| Òran Gaoil, | 65 |
| Òran Gaoil, | 66 |
| Òran Gaoil, | 68 |
| Falbh na Faiche, | 69 |
| Cumha, | 71 |

# DÀIN AGUS ÒRAIN.

## COLLATH.

Tha acain a'm' aisling neo-chaoin!
An cadal do laogh, athair?
Is eagal leamsa doinean chràidh;
Tha toirm gun àdh air na flathaibh.

Ciod e, Chollaith, fà t'acain?
Arsa Aosar a ghuth bhinn.

Chunnacas, deir esan, slige, gu 'h-òl,
Do dh'fhuil nàmh o dhòrtadh lann.
B' uamhann do m' anam an gnìomh!
Ciod e 'bhrìgh, a shìol nan rann?

Ach 's faoin so aisling, na suain!
Is faoin neo-bhuan gach nì!
Tuitidh an gaisgeach treun 'na threis,
A's àilleachd gach cruth gu crìon.
Mar 'shruthas blàth na coille—
Mar thig neul doill'reach air a' ghréin'—
Is amhuil sin beatha nam beò!
Cha choigil 's cha chaomhain sin seud.
Ach an còmhnuidh dhòmhs' a'm' thàmh?
A mhic Chollaith, mo ghràdh, cà 'bheil thu?
Aona mhac mo chéile chaoimh!
A'd' aonar am bheil thu air lear?
Fàr an lann ud air an ealachan,
Mac-samhuil do dhealan an cath.
Thog Òglaoch an lann so, 'ga lìomh—
Lann m' athraichean 'an gnìomha nan rath.
Is iomadh cath a's còmhrag cruaidh
Is cuimhne leam a bhi le buaidh.

Fhreagair an sin Aosar nan dàn,
A churaidh, a Chòllath nam buadh!
Is cuimhne—na biodh t'inntinn fo phràmh—
Bha Òglaoch, mar 'athraichean, treun,
Curaidh treubhach 'sa' chath',
A' mosgladh air faiche nan cruaidh
'Se 'bheireadh buaidh thar mhìle flath.

Is aosda lag mi nis fo bhròn,
Thubhairt Collath, 's a dheòir a' ruith!
Tha tuiltean 'dol tharuinn gu dlùth,
A's c'àit am bheil m' annsachd féin an diugh?
Gu b'ionmhuinn thu, Òglaoich thréin',
Mo leanabh féin a b'àille cruth!
Bha thu fann roimh imeachd do nàmh,
'San triall mar thoran thar Mealldubh;
A's thig an là gun teach, gun uigh,
Gun talla, gun fhlathaibh, gun cheòl,
'Sam bi sìol Armuinn fo sprochd,
Mar fhaileas ruiteach tre'n neòil.
Ach 's dìomhain mo thuire gu lêir!
Ciod so 'm fà mu'm beil mo chrì
Fo bhruaillean le aisling chruaidh?—
A' bualadh, gu critheach, gun fhois,
Mar dhuilleach roi' dhoinean 'sna cluanaibh.

Fhreagair mi fhéin gu sèamh,
A's tioma bhròin 'ga m' chlaoidh!

" Am fanamsa so a'm' thàmh,
Thubhairt Òglaoch, 's mo ghràdh a'm' dhìth?
Cha chaill mi, ars' esan, mo chliù
Ann am maduinn chaoimh na h-òige.
B' eug-samhuil na h-armuinn threuna,
M' athraiche féile gun ghiomh.
'S ni 'm fanamsa so gun àdh,
Mar gheug gun duille gun bhlàth.
Bheir mi buaidh air Àrdan féin,
No theid mi eug. 'Se chual'
Mi, tartar a cheum
A' ruigheachd gu h-eutrom mo chluas.
Tha 'cruth caoin mar dheò gréine;
'S deirg' a beul no bilibh ròis;

Tha 'h-anail ni's cùbhraidh na'n sùbh,
'S a guth binn mar inneal-ceòil;
'Si 's àille dealbh de'n t-sluagh.
Bheireamsa buaidh d'a trìd!
Aiteal sùil is glainne snuadh,
Ainnir shuairc', a's ighean rìgh.
Mar torchair mi 'n òigh le m' lann,
Ni mi còmhdhail rithe thall.
Mo chridhe tha 'g éiridh neo-throm,
A' leumnaich le aiteas a'm' chom!
O thaibhse nan treun-fhear a thréig,
C'àit an còmhnuidh dhuibh o'n eug?
An còmhnuidh d'ur n-anma an àdh,
Gun cheò na Lanna, no blàr?
Gach fiùran le òigh gun smal,
Neo-ionan a's sinne a' gal."
Thog e ri crannaibh na seòil,
A's dhòmhlaich uime a shluaigh;
Ri coi'strì ghailbheach nan tonn,
Bha fonn a ghaoil ann a bheul.
Cha mheatha am feasd a chrì,
A's Ainnir da dhìth 'san iùil;
'San oidhche fhearthuinneach gu lò,
Ag udal cuain an aghaidh shian.
" Fàgamaid acain a's bròn,"
Thubhairt Òglaoch, " gu clanna nan crìon.
Taosgar gach boinne de m' fhuil,
Mu'n leigear leo an òigh."
Dh'éirich leinne càirdean treun,
Thar lear a thorchar cliù—
Dh'éirich leinn Eilean nan laoch—
Dh'éirich leinn Fraoch a's a shluagh.
A chaitheadh ar slighe 'sa' chuan,
Ghabh sinn an sin duan mu seach;
Sin sheinn duinn Filidh nam fonn,
'S a ghuth bha àrd thar tuinn a's lear.

Biodh anam àidh ag taomadh,
Mar Chaothann ann an nualan ciùil;
Is éibhinn le m' chluas an torraghan trom!
Mar chabhlach nan caomh fa shiùil.
Is ion' le m' chrì an aiteas àrd
Tha 'g éiridh àdhmhor a steach!

Mar clàraibh an talla nam fonn,
Mar chuilm nan sonn nach meat,
Mar Fhlathinnis mhìle bàrd,
Biodh smaointe gràidh a chrì!
Ionmhuin gach sile, gach braon,
Ionmhuinn maraon a's Beulbì,
Caoin-chruth geal nan iomadh dual,
O shìol na cathraiche nuadh,
Càir-gheal a chambair a cneas,
'S a leaca mìn mar na ròis;
Amhuil i 's an t-sobhrach bhàn,
Reul nan iomadh b' àille snuadh;
Bha i mar aiteal na gréine,
'Sa' mhaduinn ag éiridh gun ghruaim.
Ach tuitidh fathast luibh an raoin;
Seargaidh a caoin-chruth 's a dreach;
" Sruthaidh a blàthan gun bhuain,"
'Se deir Mac-Nuath is géire beachd.

Thug i ceisd, ann a ghaol trom,
Do Shonn òg a chaidh thar lear;
A's dh'éirich doinionn nan lann
Mu òigh chaoin-gheal nan clearc.
Tha aigne laoich mar aiteal spéur,
No lasair dhéin' air aonach àrd;
Có 'thraoghas a bhuirbe ghàir?

A chlanna fial nan armunn fiùi,
Ēiribh gu dùthaich fad as,
Gu taomadh oirnn mar dhoinionn ghairbh,
Ni h-aoibhinn an fheirg 'tha las.
Ach mairidh cliù nan saoi gach ial,
A ghleacas ri truaighean gun mheath.
A laochraidh nan sleagh lìomha geur,
Togadh oirbh, mear, leumnach, garg,
Mòr, uaibhreach, borb,
Le uamhann cith agus colg!
Theid gathaibh leòin tre 'n cridhe;
(Is aoibhinn fulang nan treun!)
Buirbe nan gaisgeach 'san strì,
Coigil a'd' chléibh a's a'd' shuain.
Làmh nan treun gu cath biodh leat,
'S an àrach fo làmh gu sguab.

Trà thraoghas gailbheinn na h-àbheis,
Mar an t-anrach claoidhte sgìth ;
Seallaidh gnùis an iunrais caoin,
Amhuil laoich trà thilleas sìth.
Ach esan a thuiteas le buaidh,
Tha e faighinn caochladh nuadh—
A' mealtuin ionmhas nan saoi,
Nach ionmhuin a chaoidh, a' chòmhnuidh !

Thainig tioma air mo chrì,
Ri cuimhne na chunna mi fhéin !
Gualla chatha nach bu tìm,
Flathaibh fuileach bha ri m' linn.
Nach 'eil a h-aon diubh a'm' sheann aois ?
Nach b'éibhinn a bhi leo seach leinn?
Chunnas sonn mòr nam buadh,
Curaidh uaibhreach nan gnìomh garg ;
Lùbadh na cathaibh fo 'lainn,
'Nuair a mhosgladh e am feirg.
'Se aigne an laoich a bha àrd ;
Bha 'bhoile mar chaoiribh chruach.
Cha robh e riamh ann an sìth,
'Nuair ruisgeadh na lannan 'san strì.
Bha 'imeachd mar thoran tre ghleann,
Mar dhealan an adhar bha 'dheann.
Ach thréig an gaisgeach, o chian,
Carruig-chath' a chridhe fhial ;
'S chaidh mar aon ris iomadh còlan.
Cha'n e mo shòlas-as a bhi cho buan ;
Ach teirgidh sinn uile fa-dheòigh,
A's chì an lò sinn smal 'san uaigh.*

Ach mairidh gu suthainn 'san dàn
Gniomha alla àigh nan saoi,
'Nuair 'chrìonas a' choluinn gu smùr,
Mar an ùir an còdach criadh.
Mar dheathach trà-nòin air an t-sliabh,
Triallaidh an deò, ag imeachd uainn,

* Fonar, who was a warrior as well as bard, recites past events, in which he, together with the aged chief, whose mind is soothed with a recital of the deeds of former days, acted a part ; and his own state frequently and naturally occurs to him.

Far nach teirig grian, no gràdh—
Far am maireann àdh nan sonn.

Ach, Òglaoich, is deacair trom
Seann aois, a chromas an t-àrd,
A chaochaileas cruth nam flath,
'S a dhallas fradharc chàil nam bàrd.
Cia mar sheinneas mi dhuit ceòl,
A laoich òig, a'm' chiabha liath?
'Se labhair mi féin ris an t-saoi,
Ceannard òg nam mìle cliar.

Chunnas reul bu dealrach dreach
A' soillse tre dhuibhre na h-oidhche;
A's shoillsich a' ghealiach a rìs,
'S na neòil ag imeachd gu luath.
" Mar aiteal nan reul ud gu h-àrd,
Tha maise Ainnir," ars' an laoch,
" A' lìonadh m' anam do ghràdh;
Ged 'tha thusa balbh a'd' dheòir!
Com is meuchaire, mhìne, ghile,
Taomadh gaoil mar dearsadh na h-oidhche!
A' lìonadh 'anam do shòlais;
Is binn a guth na fuaim nan clàr,
Is àill' a dreach na cruth cùbhraidh
An neòinean bhàn fo dhealt nan spéur.
Is anmhor an t-aiteas so a'm' chliabh!
Ciod so an sòlas diamhair
A tha 'ga m' lìonadh gun fhògbnadh?
Tha m' aigne a' leumnaich a ghnà
Le buaidh a's mòr ghràdh na h-òighe.
Air an t-sleagh so ann am làimh,
Tillidh sinn o'n àr le buaidh!—
Tillidh, no tuitidh le cliù,
Airson an rùin a tha uainn.
Tillidh maraon a gaol
Ro chaoin, mar ri caochladh cath.
Tha m' aigne a' leumnaich gu còmhrag,
Is ionmhuin le òighean mac rath.

Aithris dhuinn, Fhilidh nan dàn,
Thubhairt mi fhéin am briathraibh ciùin,
Mar bha òigh na h-iomair bhàigh,

Rè an là an reul-iùil.
Beulbi,* solus mhìle crì,
Maise mnà a bhilibh bhìdh;
Ighean ghaoil bu bhlasda ceòl;
A falt mar fhitheach, dubh mar smeòir.
Bha maise a's gràdh le chéile 'na sealladh;
A màla crom mar ite 'n loin;
A com sèamh, fìnealta, fuasgailte;
Cha lùbadh a ceum am feòirnean.
Ach ciod am fà mu'n robh 'agradh?
Gach aona bhuaidh do bhi air fine,
Bha sud air dunach nan laoch,
A thuit mar ghallan nan gleann,
Mar sgathar fiùran nan crann.

Ach dh'fhàilnich mòr mhaise a ghaoil,
Chaochail cruth 'àille gu h-aog!
'Nuair bhuail lann Chonnlaoich uchd Dhonnaghail,
'S a ruith 'fhuil na thonna blàth!
Chlaon e air uilinn an t-armunn,
An gath nimhe chaidh tre 'àirnean;
Gath geur guineach nan trì cholg,
Os-cionn 'imleig shàth 'na bholg.
Bha tosga tiugha nam beum luatha,
A' reubadh feòil, a's cnàimh'n 'gam bruasgadh.
Gach lann mar dhealan an adhair,
Mar fhalasg air sliabh na lasair,
Dh'aom na flathaibh fa mhaoim.
Bu dhearg gach sruthan 'san raon.
Thuit e mu throma ghràidh na h-òighe!
Mar chobhar-sruth bha 'fhuil a' dòrtadh
'S a ruith—'se fuil a chridhe bh'ann,
A' brùcadh tre chreuchdan nan lann.
Uaith sin chluinnte caoiran na h-òigh,
Och, mo dhòrainn agus m' acain!
Nach deachaidh mi eug o chian,
Mu'n d'fhuair aon fhleasgach mo ghaol!
Thuit mo roghainn, thuit mo rùn;

* The history of Belvi is introduced here with great propriety. The injured are apt to think their own case without a parallel; and the burden of the afflicted becomes lighter when they are assured that others suffer the like, or greater hardships.

Ach ma thuit e, fhuair e 'chlù.
Och ! nach robh sinn, rùin ghil, còmhla,
Fo'n fhòid ghorm a' gabhail còmhnuidh !
Theireadh iad, " An sin an tàmh
Tha Ògfhlath nam buadh 's a ghràdh,
An ceangal buan, an glais a' bhàis.
Thuit iad mar luibhean an raoin,
Le'n uile bhlàth, 'sa' mhaduinn chùbhraidh,
'S an dealt a' soillseadh le deàrsadh na gréine."

Mar sin, thàr sinn chuige gu sèamh ;
Bha ar caoimh tighinn 'san duibhre ;
Thàmh sinn car ghreis air an leir,
Gu briseadh fàire na maidne.
Bha'n cuan siar mar lainnre,
Le soillseadh àdhmhor o'n ear ;
A's dealt nan spéur air gach blàth,
Gu foineil tlàth mar an lear.
Chaidh sinn far 'n arma gu léir,
'S chaidh mosgladh fa eilean nan stuadh.
" Rachadh," thubhairt Òglaoch àrd mear,
" Romhainn a nis teachdair luath."
Chuir sinn romhainn Lùghmhor òg,
Le fios gu Àrdan, gun àdh !
E 'chur chugainn Ainnir na maise,
'S gu'n tilleadh ar feachd gu'n cabhlach.
'Se thubhairt Àrdan a' chridhe bhuirb,
Sinn féin a thilleadh gu grad,
Airneo gu'n sguabadh e gach saoi
Gu lear, mar fhaileas roimh 'n ghaoith ;
Gu'n lùbadh e Òglaoch fa 'lann,
Mar mheanglan an doire nan crann.
Dhòmhlaich an sin na sloigh
Air an fhaiche gu h-àrd ;
A's thàr sinne suas nan còmhdhail
Gun fhiamh, ge b'ioma na laoich.

Bhuail na saoi air a chéile,
A's chrith an leirg fo'n casaibh.
Thainig Àrdan, mar bhuinne borb,
Ag iarraidh Òglaoch gu còmhrag.
Esan sheas roimhe gu treun,
Mar charraig roimh éiridh nan tonn.

Bu chruaidh am buillean 's bu gharg,
'S an cridhe 'leumnaich 'nan com.
Mar 'thuiteas taosgadh a' chuain,
'S a dh'ìslicheas buirbe nan tonn,
Roimh Òglaoch, nam beuma nach clì,
Bha Àrdan a' fannach 'san strì.
" Am meanglan mi nis a lùbas
Fo d' làimh-se, 'churaidh gun àdh?
C'uime nach leigeadh tu leam
An òigh a thug thu thar tuinn?—
Ainnir nam meall shùile mìne;
'Sann domh fhéin a thug i gràdh!"
" Cha leiginn leat an òigh chaoin,
Na le aon laoch a'd' fheachd.
Is cian a shiubhail mi 'n cuan,
A's eileana stuadh-ghlas sàile,
'S cha'n fhacas a samhla fo'n ghréin;
'S cha sgar o chéile sinn ach bàs."
Sin mar labhair na suinn,
An cruaidh-ghleachd, 's am buinn 'gan staile.
Bha aigne an armuinn nach bu chlì
Ag éiridh air bhoile 'san strì.
Thug e iarraidh dheacair threun,
A's shàth e 'chruaidh an cridhe Àrdain.
Thuirling na cathaibh gu dòmhail,
'S bha Òglaoch am meadhon a nàmh.
Thainig Fraoch nan sonn 'ga chòmhnadh,
'S bha aibhne fola dol seach.
Mar dhealan an adhair bha'n lannaibh—
An tartar mar thòran adhair.
Shìn a's shàr iad gu chéile,
A's thuit na treun fhir 'sa' bhlàr.
Cha robh ceann-bheairt no dìdinn—
Cha robh roinn gun reubadh fuileach!
Mar sin bha iomairt nan laoch,
Gus an do theich na h-iomadh.
Thug sinn ar n-aghaidh gu lear;
A's thog sinn leinn Òglaoch creuchdach,
A's Fraoch, a's iomadh fear treun,
A chàradh fo lic an cois na tràgha:
A's Ainnir, a tharruing nan dàil,
Fhuaradh ise h-urad siar,
A cruth a' caochladh mar neul,

A's sleagh sàthaite 'na cliabh!—
A com caoin, bu ghile snuadh,
Air caochladh le dìle fola!—
A folt am-lubach cleacach,
Na dhualaibh a' folach a taobh!
Bha 'h-acain leòin, fa-dheòigh,
Mu Óglaoch caomh, a gràidh!*
Thog sinn dà lic le'n còinich,
A's sheinn am filidh an cliù:
'Sam fuigheall brònach a mhair,
Thog sinn thar lear ar siùil!
Bha sinn làithean sgìth air chuan,
Air udal seach stuaghan àrd,
A' seòladh gu muladach trom,
As eugmhais an t-suinn a's a ghràidh.

" A's dh'fhàg sibh mo laogh an céin,"
Arsa Collath, 's a dheur a' ruith.
" Bu gheal an cridhe 'bha 'na chom,
'S bu chaoine na deò-ghréin' a chruth.
Shaoileam, Óglaoich thréin',
Gum biodh tu leam fhéin an diugh,
Mar neart dhomh a'm' sheann aois,
A's feasgar mo làithean orm dlù.
Is gearr an rè a fhuair
Thu, ògain b'uaisle gnìomh!
Bu mhòr treòir do làmh 's do lann:
A's thuit thu, Óglaoich nach bu chlì!
Ach mairidh do chliù 'san dàn;
A's triallaidh mise gun dàil a'd' dhéigh
Gu eilean nam flath 'san iar,
'S mo ghrian a' luidhe air lear.
'S neo-aoibhinn a sealladh an tràs:
Fhilidh dhàn, nach 'eil i am bròn?
" Thà," thubhairt Binn-ghuth gu caoin;
Ach dùisgidh i thall ud a ceòl.†

* This description of the heroine is beautiful and affecting. On the fall of Ardan, she was set at large, and sought her friends in the midst of danger. A spear pierced her side. They found her like a pale cloud, inquiring for the youth of her love with her latest breath!

† The sun was supposed to sleep in Flathinnis (the Isle of Heroes), in the Western Ocean. The human mind has been ambitious in every age of obtaining a happy hereafter. The Celts, indulging in this

'Nuair thréigeas i sinne car seal,
Cha bhi gal air saoi 'tha thall·"
" Ach, Fhonnar, aithris do sgeul,"
Arsa Collath féin an sin.
" Eilean mo ghaoil, 'se a t' ann,"
Ars' am Filidh, ar fear-iùil—
" An t-eilean mu'n iadh an cuan àrd,
A' togail a chinn gu cùr!—
'Togail a chinn tre cheò allaidh,
A's neul a' folach gach stuagh.

Mo cheann ort féin, ged is cian,
Càraid fhial bu mhòr gràdh!
Do shìol fhlathaibh nan ceud chath,
Thainig oirnn an là nach àdh!
Thuit na gaisgich, thuit na saoi.
'S truagh an laoidh a tha 'nar beul!—
A' caoidh sliochd Chollaith nán gràdh,
A's Blàth an Rutha,* a thuit uaith cian.
O fhuinne gaoil! a tha gun mhairg,
'Se, mo chreach! an fhairg tha steach.
Anns a' chéitein ùrar bhlàth,
Bhiodh dreach is àille air gach slios.
Is gorm badanach am fraoch
Am faighibh na saoi an suain;
'S gur deacair, diamhair, cluain an fhéidh,
'Sam bithidh Collath treun 's a shluagh.
" Bha'n t-àm sin," ars' an ceannard fêin,
" Mar là gréin-ghil, cùbhraidh, caoin!
Ach thainig feasgar an là sin ro luath,
A's thréig mo shluagh, mar ghathaibh na gréine
'Nuair thainig duibh-neòil o na spéur;
'S a h-òr fhoilt féin bha sgaoileadh gu h-àrd,
Sguabadh gu h-am-lubach air falbh;
'S cha robh a dealbh air cnoc no sliabh.
Ach, a ghrian, thig là do bhròin,
'Nuair nach luidhe thu le ceòl 'san iar,
'S nach éirich thu 'san ear le treòir;

pleasant presentiment, sent the ghosts of their departed friends to this imaginary paradise.

* Annir, daughter of Armin, chief of Rutha, poetically called the Bloom of Beauty.

Ach mall mar mis', a'm' chiabha liath."
Bhiodh cneas Bhràigh-shealladh, ri gréin
Shamhraidh, fo gach feur a's cneamh;
An eala-bhuidh 's an nòinean bhàn,
'S an t-sòbhrach an gleann fàis an luibh;
Anns am faigheadh an leighe liath
Furtachd fiach do chreuchd a's leòn!—
Ollamh shìol nan sleaghan geur,
Da'n còmhnuidh o chéin an t-Sròin.
'S truagh nach robh e 'san âr
'Nuair thàr sinn gu tràigh fad as!
'S bheireadh e na saoi o'n bhàs,
'S bhiodh mid mar bu ghnàs air lear.
'S iomadh iomairt 'bha ri m' lìnn,
Cruaidh-bheumach air chinnt gach uair;
A's shileadh ar deòir mar fhras na spéur
Trà thuiteadh gaisgich threun nam buadh.

'Sann mar sin, a Chollaith, 'bha sinne
Ri lìnn a thréig, a's nach pill,
'Nuair thuit do chòlan thréine,
Ceannard Rutha, nach bu tiom.
Thuit an crann a b'ùrar fàs,
A faillean mo ghràidh 'san fhonn;
Mar mhaoim sléibh, no dealan beithir,
Leagadh Ceannfeadhna nan cath.
An d'fhàg e ach am meanglan òg,
Ainnir, nach beò leinn an nochd?
'Sann o d' fhreumhach féin a bha iad,
'S ni bheil a' làthair diùbh mac rath.

Gaoiridh a' chomhachag á creig,
A's freagraidh guth airtneal a h-uaimh;
Mar sin ar guileag bhròin ro lag,
A nis a' tuireadh gu truagh.
Thàr sinn mar so leis an oidhche
Gu nidhe, gun chuilm, gun cheòl;
Luidh smal air gach fonn a's feur,
A's dhorchaich na réultan fo bhròn.
'S faoin carraig Chollaith an nochd—
Is faoin tha 'innis fa sprochd!
Leth dhoilleir am measg nan neul,
A's saoi nan rath air ànradh cian.

Thainig cù le bùral bròin ;*
Bha'n gaothar tiamhaidh truagh !
Nach cianail nis am Brùgh,
A's Rutha nan stùc ann an gruaim !
Gun laoch aig baile 'ni sealg—
Gun chuilm, gun mhùirn, gun choin !
Slàn leibh, a bheannaibh mo ghaoil !
Anns am faighinn mang a's damh ;
Soraidh le Armuinn, a thréig
Ni h-éibhinn nan déigh ar seal.
" Tha binneas," arsa Collath, " a'd' bhròn,
Trà dhùisgeas tu smaoin mu'r n-òige le gean."
Beannachd leibh uile gu'n là
'San còmhdhail sinn thall o'n eug,
Far nach lìomh gaisgeach a lann,
Far an dealrach òighe gun fheall,
'S am bi Òglaoch a's Ainnir
Mar reultan soillseach nan spéur—
An anmanna 'lasadh le gaol,
Mar dheò-gréine an aghaidh gun smal.
Mar so biodh aisling mo sheann aois,
'Nuair dh'éireas mo ghuth gu bròn bhinn !
'S nach dìrich mi Creabh-bheinn an fhéidh,
Ach mall air làireach a' ghlinn.
Beannachd a's ciad soraidh slàn
Le beanntaibh mo ghràidh 's mo rùin,
'S mi gun sleagh, gun lann, gun lùgh.
Biodh tuireadh na h-eala a'm' bheul,
A's i 'san leig an dèis a leòn !
Air a fàgail faoin leatha féin :
'Se sud m' acain, éigh mo bhròin !

Dh'fhàillig mo spionnadh 's mo threis,
Chaochail mo mhothach 's mo bhlas,
Ni 'm beil e ionmhuin na their :
Tha m' inntinn gun chàil, air meath ;
Tha m' aoibhneas uile air falbh
Le blianaibh calma na h-òige.
Is cianail fuireach air tràigh
Seann aois, gun m' aiseag a null ;
'S mo thogradh 'ga m' ghreasad gu luath
Gu flathinnis, mo mhiann gu bràth !

* The dog, of all animals the most sagacious and attached, mourns the absence or death of his master.

## LAOIDH NAOMHAIN.*

Thainig mac-shluagh nan each geala,
Le'm falluinnean màilleach òirdheirc.
Nan trì thrìre chaidheas a steach.
Bu chiùin an trial le uirghioll shàimh!
Nan déigh, le torraghana troma,
Dh'imich naoinar bu mhall ceum;
A's seisear air chùlaobh sin le laoidhean—
'Seadh, luath-ghair ait gu iùl nan spéur.
Bu bhinn tòrra-ghleusach am fonn,
Le cliù a's moladh ann am béil.
Dh'iadh sòlas nan gràs 's gach iùil,
'S tre 'n dùslainn chìt' aiteal nan reul.
Air an lorg sin, thainig dà sheachd
Do chailinean geal mar ghathaibh gréine:
Shruth mil-cheòl o'm bilibh ròis.
Bha còmhlan ùr roimh gach manach.
Ghluais math-shluagh caoin le fàit,
An gràdh a' lasadh gu nuadh,
Am fradharc coimhead an làr,
'S an cridhe air àros nam buadh.
Sin nochd a' ghrian a ciùin ghnùis àidh,
'S thar an àbhais chaidh gach gruaim.

---

## CUMHA LE TÉ DO LEANNAN-SÌTH.

SÉIST.

Hobhan, hobhan, hiriag ò;
Hobhan, hobhan, hiriag ò;
Hobhan, hobhan, hiriag ò;
Chum thu 'n raoir o chadal mi.

* The Dàn, Duan, and Laoidh, were originally the common titles given to Gaelic poems—the last of which is now exclusively applied to spiritual hymns. The solemn procession described here seems to have been composed of monks, nuns, and some of the military.

Mo thriùir bhràithrean seachad thall ud,
  Air na h-eacha loma luath,
S ceana beaga roimh 'n cridhe,
  'S am fuil féin 'bhi sileadh fuar.
    Hobhan, &c.

A' phiuthar ud, 's a' phiuthar ud,
  'S olc a dh'fhidir thu mo rùn!
Och nan och! bu luath an sgeul
  Air mo chùl na as mo bheul.
    Hobhan, &c.

Och nan och! mo ghràdh geal féin,
  'S bras a ruith an fhuil o d' chrì!
'S cruaidh am fà a bh'air do chùl—
  'S truagh an diugh mi fhéin a'd' dhì.
    Hobhan, &c.

Bha do chneas mar eal' air léig,
  A tha nis fo chaochladh neòil;
Do chruth fial mar aiteal spéur:
  Bu mhilse na'n t-sùbh blas do bheòil.
    Hobhan, &c.

Thusa, 'ghaoil bu chaoine cruth,
  Dh'fhàg thu mise 'n diugh leam fhéin:
Cha'n 'eil piuthar, cha'n 'eil bràthair,
  Cha'n 'eil agam caomh fo'n ghréin'.
    Hobhan, &c.

Do chreuchdan ni mi ionnlaid glan
  Le frasan dheur o m' ghruaidhean sìos,
A's luidhidh mi sìnte ri d' thaobh;
  Cha dealaich mi 's mo ghaol gu sìor.
    Hobhan, &c.

Mìle mallachd air an té
  'Bheireadh rùn a crì do mhnaoi;
A fada 'eud, no gràdh 'na cliabh,
  Nach fidrich i féin d'a claoidh.
    Hobhan, &c.

Ach, thusa nach do cheil mo rùn,
A's an triùir a lot mo ghràdh,
Mo shoraidh leibh a nis gu léir;
Thig an t-eug mu'n tig am bràth.*
Hobhan, &c.

---

## ÒRAN GAOIL.

SÉIST.

Fàill ill o ro, no fàill ill ò;
Fàill ill o ro, no fàill ill ò;
Fàill ill o ro, no h-uill ill o ro;
Air fàill ill o ro, no fàill ill ò.

Cha'n 'eil mo ghaol-sa air an òigh
Ach mar tha 'm pòitear air 'bhi 'g òl;
A' chailin rìomhach a rinn mo lìonadh
Le h-uile mi-ghean a's miann le òg.
Fàill ill o ro, &c.

Cha'n 'eil mo cheisd air a' mheachair mhàld'
Is deirge gruaidhean na caoran allt,
Ach mar tha'n òige 'bhi triall le sòlas,
'S a ghnă 'bhi còmhla, gu còmhradh balbh.
Fàill ill o ro, &c.

* Tradition informs us that secret intercourse had been carried on for some time between this ill-fated maid and her fairy lover—that they spent many sweet and rapturous hours in his invisible residence, which was in the midst of a beautiful green mound, environed by a delightful grotto. Being frequently questioned by her sister respecting her absence, and many curious things given her by the fairy, at length she disclosed her secret to her in confidence. The faithless sister communicated all she knew to her brothers, who watched the time of admittance to the fairy mansion, entered, and pierced the heart of the hapless youth with their dirks. The secret meetings of the lovers confirmed the sister in the superstitious belief of a fairy. The fatal end of the youth proved, as the murderers well knew, that he was no more than a mere man.—Mrs Grant differs a little from this narrative. Vide "Superstitions of the Highlands."

Cha'n 'eil do cheas geal, Ainnir bhàin,
Ach mar an eala air an t-snàmh—
Ach mar an neòinean, 'tha bileach bòidheach
Fo dhrùic, 'sna lòintean is ùrar 'fàs.
Fàill ill o ro, &c.

Cha'n 'eil do bheul dearg, is banail bì,
Ach mar na ròsan le dealta fìon:
Tha guth do chòmhraidh, a's blas do phògan,
Mar mhil a' dòrtadh, a' teachd o d' chrì.
Fàill ill o ro, &c.

Gur h-ann an iar dhiom tha mo rùn;
Mar reul na maidne tha a gnùis:
Tha mise 'n iarguin gach là, 's an fhiaras,
A's m' aigne 'g iarraidh a bhi riut dlù.
Fàill ill o ro, &c.

Tha ciall a's ceud-faith a' dol le chéil'—
Tha tuigs', a's léirsinn, a's cridhe fial;
A's mìle buaidh air an Ainnir stuaime,
Nach ion domh luadh, mar dian i mo riar.
Fàill ill o ro, &c.

## CEATHRAMH A RINNEADH GREIS AN DÉIGH CHÀICH, AN EU-DHÒCHAS.

Tha mise gòrach le ceòl a's gràdh,
Mo chrì 'ga leònadh a dh'oidhche 's a là;
'S nach éirich buaidh leam mar luing air chuantan,
An saoghal a's cruaidh-chùis gu dian a'm' chràdh.
Fàill ill o ro, &c.

## DUANAG.

CO-SHEIRM.

'S mo nighean donn a' chuailean réidh,
Gur tùrsach dh'fhàg thu mi o'n dé!
Mo nighean donn a' chuailean réidh,
Gur truagh nach robh sinn còmhla.

Gu'n suidhinn leat air bruaich nan caor,
'Sheinn òrain gràidh, a's cheileir ghaoil;
Mo làmh mu d' mhuineal, geal mar fhaoil' *
Air thonna baoth ri gréin ghil.
'S mo nighean donn, &c.

Gur deirge bilibh bìdh na h-òigh
Na corcuir choill, no bàrr an ròis;
A cneas mar chanach, geal mar neòin
Fo dhealt, 's an smeòr ag éigheach.
'S mo nighean donn, &c.

Fo sgàil nan craobh, ri àird na gréin',
A luaidh, bu mhiann leam 'bhi leat féin;
Ag iomlaid sgeula rùin ar cléibh,
'S gach diùbhras crì da chéile.
'S mo nighean donn, &c.

Mar bhlàth na feàrr-dhris tha do ghruaidh,
A chailin ghaoil is àille snuadh;
Mar shùil na seabhaig, caoin gnn ghruaim,
Tha meall-shùil shuairc na h-éiteig'.
'S mo nighean donn, &c.

* Faoileag, faoileann—white gull.

## DO NIGHEAN ÒG UASAL.

A nighean mhàlda nan gruaidh àille,
  Mheuchar dh'fhàs mar ròsan.
A nighean, &c.

A' ghnùis ro chaoin nan abhra caol,
  Tha cneas na gaoil mar neòinean.
A' ghnùis, &c.

Tha aoibh a's seirc, tha mùirn gun airc,
  An giùlan deas na h-òighe.
Tha aoibh, &c.

Le cridhe blàth, a rinn mo chràdh!
  'S mi gach aon là an tòir oirr'.
Le cridhe, &c.

An saoghal 'na shuain, mu'n iadh an cuan,
  Ge fad i uams', a'm' dhùsga.
An saoghal, &c.

An codal faoin, le smaointe gaoil,
  Gach aon uair tighinn as ùr orm.
An codal, &c.

Tha buaidh a's mais' gu tric mu seach,
  Mu'n ainnir ghasda ùr-ghlain.
Tha buaidh, &c.

Mar thig a' ghrian, an dreach 's am fiamh,
  Air bhàrr nan sliabh 'n àm dùsgaidh.
Mar thig, &c.

Tha m' aigne trom, cha'n éirich fonn;
  A's an éiteag dhonn is bòidhche.
Tha m' aigne, &c.

A tha mar blàth sa' mhaduinn thlàth,
  'S an drùchd air bhàrr gach ògain.
A tha, &c.

Nach taobh i rium, i fada null,
  'S a gaol 'ga m' chlaoidh an còmhnuidh.
Nach taobh, &c.

'Se meud a' ghràidh a thug mi féin dith
  'Dhruigh na creuchdan leònt' orm!
'Se meud, &c.

Ach mìle buaidh gu robh gach uair,
  'S gach iùl 'san gluais ri 'beò orra.
Ach mìle, &c.

'Si 's àille dealbh, gu dualach, clearcach,
  Guamach, beachduidh, fòghluimt'.
'Si 's àille, &c.

'Se 'sealladh gràidh a bheireadh slàinte
  Domh o'n bhàs, 's mi 'n dòruinn.
'Se 'sealladh, &c.

---

## ÒRAN GAOIL.

SÉIST.

Hoireann o hò, no hùg o éile;
Hoireann o hò, no hùg o éile;
Hi ri ri ò, no hùg o éile;
Mo chridhe trom, O 'se rinn mo léire!

Chì mi buanaichean air gach làmh dhiom,
Foghar uaibhreach aig na maithibh;
Bannal ghruagach is ceanalt' fàilte
A' cur ri buain, 's an luaidh leo mànran.
Hoireann o hò, &c.

Cha'n 'eil mo 'luadh-sa làmh ri 'gràdh féin;
'Se dh'fhàg nis trom mi, a's m' inntinn pràmhail!

Tha 'cneas mar ghaillean, is sèamh a bràghad ;
Mar thonn na mara, 's co fallain slàn i.

Hoireann o hò, &c.

Thig feara pòsda gu'n còmhnuidh dhachaidh,
Gu geanail, co-radhach, ri caomh chaidreadh ;
Le meud an gaol, bi'dh an crì a' lasadh—
A Rìgh nan dùl ! nach caomh an t-asgaidh !

Hoireann o hò, &c.

Mar nead na h-uiseig am blàs nan còsan,
Bi'dh fàs mu'n teallach an àlach òga ;
Bi'dh sin an athraiche ait a' feòruich
Cia mar bha iad o'n bha iad còmhla.

Hoireann o hò, &c.

Mar sin, air chinnt, 'se sin ar dòchas,
Gum bi sinn fathast gu fialaidh còmhla ;
A righinn mheachair is blasda còmhradh,
O'm faighte aoibh agus barrachd sòlais.

Hoireann o hò, &c.

Gum bi sinn fathast gu fialaidh fàilteach,
A chailin chiataich, a leug is àille !
O'n fhuil is rìoghaile, shìol nan àrmunn,
Le'n òlta fìon, 's le dìolta slàintean.

Hoireann o hò, &c.

Nach ionmhuin dhoibhsan, le'n spréidh feadh bheanntan,
Le'm buaile bhò feadh shrath a's ghleanntaidh ;
'Nan tallaibh rìomhach le ceòl a's aoibhneas,
'S an saoghal ag éiridh leo mar is roghnaiche.

Hoireann o hò, &c.

## LEANNANACHD.

### BUACHAILLE.

Latha dhomh a'm' aonar,
Feadh thulchana bòidheach,
Thachair cailin òg orm,
Bu shònraicht' leam fhéin.
Thubhairt mi rithe gu sìobhalt',—
Mo chailin, na gabh mi-thlachd
Ma leigeas mi mo chrì riut,
'S mi fhéin air do dhéigh.
Labhair i gu garg rium,
'S i tionndadh ann am fearg rium :

### CAILIN.

Tog a nis do d' araghloir ;
'S ro shearbh leam do sgeul.

### BUACHAILLE.

'S mo nighean, na bi gruamach,
'S na tionndaidh ann am fuath rium ;
A's tàir na dean air buachaille
'Bhios cuartach an spréidh.
Biodh do chrodh air buaile,
A's ni mi fathast tuathanach ;
Ach ma bheir thu fuath dhomh,
'San uaigh bi'dh mi fhéin !
Sheall i 'n sin le tàir orm,
'S i 'deanamh snotha gàire.

### CAILIN.

Cha ghiulan bhochd mar tha thu
A shàras mi fhéin,
'S a liuthad ògan suairce,
Le earras agus uaisle,
Le'm b' ait a bhi ri m' ghualainn,
'S cha bhuachaille spréidh.

BUACHAILLE.

Ach ma's té co àrd thu,
A bheir co deas domh tàmailt,
An cridhe 'thug an gràdh dhuit,
'S nach slànuich aon leigh,
Lìonadh e le fuath dhuit.
Cia mòr do mhais' a's t'uaisle,
O nach giulan suarach
A chuartaicheas spréidh
A b'aite leat a phòsadh,
Tha iomadh té co bòidheach,
Leis am faighinn stòras,
A's mòran do spréidh.
Thill i air a sàil rium:

CAILIN.

Do chridhe tha làn àrdain;
Ach o na tha thu dàicheil,
Gum bi sinn fathast réidh.

---

## ÒRAN DÙTHCHA.

Gu bheil m' aigne ait ag éiridh,
A's mi fuidh sgéith nam Mòrbheann,
Am measg nan àrmunn foinnidh làidir,
Nach leig fàillig oirnne.
Tha iad fialaidh, sgairteil, gramail,
Buadhach, duineil, mòrach,
Guineil, ceannsalach, ro dhaimheil,
A's iad gu h-ainmeil, eòlach.

Fad a's farsuing chaidh an cliù-san,
Na fhiùraine gheal òga;
Sliochd nam Fianntaidh, bha o chian ann,
'S iad bu dhian 'san tòireachd.
Bha iad flathail anns an t-sabaid,
Dh'aindeoin sgeulachd sgleò-fhir;

A's tha iad fathast cathach euchdach—
'S iad nach tréig a' chòir ghlan.

B' iomraiteach na Gréugaich chogach,
Ann an troid na Ròimhe;
'S iomad lascair a chaidh chasgairt,
Bha sa' chath mar bheo-bhethir.
Ach o thoiseach cha robh oscair,
Amhuil sìol nam Mòrbheann;
A's gu dìlinn, suthainn, sìoraidh,
Cha'n ìslich am pòr sin.

Feadh nam beanna, anns na gleanna,
A's gach talla ceòlmhor,
'S iad nach fannaich, uile anam,
Ann an sealladh dòruinn.
'S iad luaidh nan gaol, na mnài gheala;
'S barraichte na h-òighean;
Mar ubhall àille an liosa blàthaibh,
No ùr fhàs nan ògain,

Tha gach cinne meurach, minig,
'S calma am fine pòrach.
Iad a' sgaoileadh feadh an t-saoghail,
Le fòghlum a's gach mòr ghnìomh.
Iad ag éiridh firein ghleusda,
Clainn nan ceudan morfhear;
A bheireadh buaidh a mach a dh'aindeoin—
'S iad d'an aithne mòrchuis.

Anns na fuinne tha mo thuinneadh,
'S lìonar curaidh lòghar;
Mar an darag, no uchd carruig
Roimh thonnan glas, 'n àm còmhraig;
No mar dhealan luath an adhair,
Ann am feachd no dòruinn;
A dh'éireadh uile, foinnidh, fuasgailt',
A thoirt buaidh na còrach.

Mìle beannachd air gach fine
Leis an toigh ar còra;
Càinein mhaiseach, tha ro labhar,
Ciatach, cho làn fòghluim.

Gach nòs a's cleachd, gach rùn a's beachd,
A bha o thùs n'ur còra;
Leanadh buidheann, mar bu dual do·bh,
Fuigheal flath nam Mòrbheann.

---

## DUANAG.—CAILIN GHAOIL.

### LE ÒGANACH ARAIDH.

A CHAILIN òig a chuach fhuilt chlearcaich,
'S truagh gun mi 'bhi leat an tràs.
A chailin òig, &c.

Tha do chaoin mar bhlàth nan àille,
A mheuchair mhàld' a rinn mo chràdh.
Tha do chaoin, &c.

Tha do ghnùis gu faoineal, flathail,
Ainnir ghasda, mhaisich, ghrinn.
Tha do ghnùis, &c.

Tha do ghnùis mar dheò na gréine
Am maduinn chéitein, 's driùc air blàth.
Tha do ghnùis &c.

Gum b' annsa leam 'bhi leat, a chialain,
Ann an grianan diamhair fàis;
Gum b' annsa, &c.

No bhi 'm pàilliunn flath nam faoileachd,
Rùn nan gaol, a chailin shaor.
No bhi 'm, &c.

'S òg a rinn an gaol mo leònadh,
Mu'n do chòmhdaiche mo ghruag.
'S òg a rinn, &c.

Mu'n robh ula fòs ri fhaicinn,
Bhios a' gleachd ri m' chridhe faoin.
Mu'n robh, &c.

Ach ge h-iomadh spàirnn a dh'fheuchadh,
Fòs do sheunas e gu là—
Ach, &c.

Gus an là 'sam facas m' ulaidh,
Rinn gu buileach mo bhuin leatha.
Gus an là, &c.

Tha mo chrì dhi buan an ceangal;
'Si ni falain mo chruth criadh.
Tha mo chrì, &c.

Nigheanag uasal nam beus cliùiteach,
'Tha mar ùr-fhàs sa' mhìos bhraon.
Nigheanag uasal, &c.

Tha a gruaidh mar chaoran meangain,
'S a geal chneas mar shneachd air raon.
Tha a gruaidh, &c.

Tha 'dà shùil mar dhealt, no aiteal,
'Rinn mo lot nach leighis leigh.
Tha 'dà shùil, &c.

Sin thubhairt ——— òg, mear, meamnach,
Fiùran gasd' a' chridhe fhial.

---

## RAINN SÙGRAIDH.

SÉIST.

Hillin eile, horo;
No ho chall uile éile:
'Si mo ghaol a' mhaldag
Is àille màr chéile.

Òighe gheanail stuama,
'S glan suairceas na h-éiteig;

'Se dh'fhàg mi 'n diugh fo smuairean,
  Nach suarach mo spéis di.
    Hillin eile, &c.

A chailin shomhaidh, mhodhair,
  'S feàrr fòghlum a's ceudfàith ;
Com is deise, choimhliont',
  Gun fhoill ann a cléibh-se.
    Hillin eile, &c.

Mo nighean lurach, òr-bhuidhe,
  Mar òg mhaduinn chéitein ;
Tha gach buaidh an còmhnuidh
  Air òigh a' chùil cheutaich'.
    Hillin eile, &c.

Mar am feasgar shamhraidh,
  'Bhios caoin dhearsadh gréine,
Tha mo chruinneag bhachullach,
  'S a cneas mar chanach sleibhe.
    Hillin eile, &c.

Ann am maduinn cheòbain,
  Is binn an smeòr air gheugan ;
Ach 's binn' a' mhaighdean chaireamach
  Na sin, a's farum theudan.
    Hillin eile, &c.

Ach ciod am fà bhi 'g ailis ort,
  No coimhead air do bheusan ?
'Se do ghaol tha m' shladadh-se,
  O'n tha mi ghnà as t'eugais.
    Hillin eile, &c.

## ÒRAN GAOIL.

Biodh mo shoraidh do'n mhaighdean,
  Ann am foill di cha d'fhàs mi;
Mar am math leam thu fallain,
  Nar am meal mi mo shlàinte.
Gur e m' aiteas 's mo shòlas
A bhi còmhla ri Màiri,
Òigh nam mìg-shùilean meallach—
Gruaidh thana, beul gàireach.
Gur e m' aiteas, &c.

Tha seirc ann ad' aodann
  Nach feud mi féin àicheun,
A mheallas aon chridhe
  Le grinneas a's fàilte.
'Nuair a bhios i a'm' amharc,
Bithidh m' inntinn fo phràmh dheth;
B'ait' a tartar a' tighinn
Na ceòl fiodhull, no clàrsaich.
'Nuair a bhios i, &c.

'Nuair a thig an ao-mhaduinn,
  A's mi fada o'n àilleag,
Tuitidh m' aigne fo smalan,
  'S cha tig gean ach le Màiri.
Tha a gruaidh mar an caoran—
Mar an fhaoileag a bràghad;
Tha a slìos mar an eala
Air an linge a snàmhas.
Tha a gruaidh, &c.

Ach coma, an ceileam
  Gu bheil eagal le pràmh orm
Gum meall iad thu thall ud,
  Chaoin Ainnir nan làmh geal?
Ach ma bheir thu do ghealladh
A dh'fhear eile, a's m' àicheun,
Bi'dh mo shùilean féin galach,
'S cha mheal mi mo shlàinte.
Ach ma bheir, &c.

Ach ma chì mi dol seachad
  Òigh mhaiseach nam blàth shùil,
Gu'n ciùrr e mo chridhe,
  'S gu'n drùigh e air m' àirnean!
A' cuimhneach ar n-òige,
'S tric còmhla a bha sinn;
'S na tréig orm do ghealladh
Airson earras no àillghios.
A' cuimhneach, &c.

---

## ÒRAN GAOIL.

Air Fonn—Cha'n ioghnadh na gillean, na gillean, na gillean,
Cha'n ioghnadh na gillean bhi 'sireadh do phòig;
Cha'n ioghnadh na gillean bhi 'n tòir air an nighinn,
'S a gruaidh mar an t-siris, 's a bilibh mar ròs.

'Sann taobh thall na h-abhuinn a chunna mi aiteal
  Do'n righinn is maisiche bha mi 'na còir:
Bha dealradh na h-ainnir mar reulta na maidne;
  Bu taitneach leam labhairt a's binneas a beòil.
Cha'n ioghnadh na gillean, &c.

Tha iomad 'san t-saoghal, nam faigheadh iad daoine,
  Crodh agus caoraich, earras a's stòr,
Nach iarradh a' chruinneag tha meachair a's cuimir—
  Gum fòghnadh leo dubh-chaille ghuanaich le sgleò.
Cha'n ioghnadh na gillean, &c.

Ged bhiodh i 'na léine, mar bhios i ag éiridh,
  Gum b' annsa leam fhéin i no spréidh air lòn;
'Si 'thogadh mo chridhe le àilleas a's grinneas,
  'S cha'n àicheum nach sirinn bhi 'ruigheachd air pòig.
Cha'n ioghnadh na gillean, &c.

Tha 'slìos mar an eala, tha 'cneas mar an canach,
  Tha gluasad mar 's annamh ri'm faighinn na h-òigh;
Gu sìobhalta, stuama, tha cailin na buaile
  'Siubhal eutrom le 'cuachan air uachdar an fheòir.
Cha'n ioghnadh na gillean, &c.

Se 'n sòlas is aite 'bhi timchioll a' mhainnir,
  Là céitein, sa' mhaduinn, a' coimhead na h-òigh;
Na laoighe le cabhaig ag iarraidh gu bainne,
  'S a ghruagachs' ro cheanalt' le cuman fo chròic.
    Cha'n ioghnadh na gillean, &c.

'S 'nuair sheinneadh an éiteag sa' chiùin mhaduinn chéitein,
  A's smeòrach na géige, mar bheus, a' seinn ceòil;
An cualas sa' chruinne, an crunn luath is ullamh,
  Na coilleag a' siubhal o bhilibh an ròis?
    Cha'n ioghnadh na gillean, &c.

---

## ÒRAN NAM FINEACHAN GÀIDHEALACH,

AIR SHEÒL ÚR;

*'Sam bheil an t-ùghdair a' cumhadh àrmuinn a thréig.*

AIR FONN—Gaoir nam Ban-Muileach.

Och nan ochan! a dhaoine,
Na bheil uile 'san t-saoghal,
Cha'n ioghnadh sibh chaoineadh
An armuinn bha gaolach,
'S a bha gun cheann faolum,
Na luidhe fo dhaolaibh;
B' ùr gasd e, gun daolum,
'Nuair a bha e 'na aodach 's na shlàinte.
'Nuair a bha e, &c.

Gu bheil m' inntinn fo smuairean
A bhi coimhead na h-uaigh
'Sam bheil an t-òig-fhear bha suairce,
Làn aighear, gun bhruaillean!
Có th'aca 'measg uaislean
Nach robh e co buadhar?
Ro fhearail, 's bu dual da;
'S gu'n d'fhàg e ri'n cualach maoth phàisdean.
'S gu'n d'fhàg e, &c.

Bu mhath do shloine ri innseadh,
Do Chloinn-Dòmhnuill an fhìon-fhuil,
Na leòmhain nach strìochdadh,
Le'n lannan geur lìomhaidh.
Fraoch daithte bu mhiann leo—
Long a's bradan an fhìor uisg;
Tuath a's deas, a's an iar dhuinn,
'Sann a fhriamhaich na fìor dhaoine mòra.
'Sann a fhriamhaich, &c.

Do cheann eile cha tàir e,
Sìol Leòdaich nan àrach,
'Rachadh dian anns na blàraibh;
Roimh mharc-shluagh nach sàradh,
'S Mac-Calum, le 'àrmuinn,
Bhi 'n Raasa làmh riu.
'S mòr an diùbhail a bhàthadh,
'S gum b'e 'n treun laoch thar àireamh chóig ceud e.
'S gum b'e 'n treun laoch, &c.

Clann 'Illeathain o Dhubhairt
Rachadh sìos leat sa' chunnart;
Bhiodh an lanna geur fuileach
Anns gach tuasaid a's cumasg;
Mar ri Duibhnich an dunach,
'Chuir ri aitrichibh Mhuile
Lasair theinteach 'rinn fulasg.
Bu mhòr an gamhlas! luchd-cinne do chàirdean.
Bu mhòr an gamhlas! &c.

Dh'éireadh grad leat an Caimbeul,
Fear-cinne do sheanmhair,
Iarla Bhealaich 'bha ainmeil,
Ris an cainte Righ Araghael;
Le 'fhir threuna bu tarbhach,
'Nan éideadh gun chearb orr'—
Luchd chlogaid a's thargaid,
'Nuair thogta leo meirghe buidhe sgàileach.
'Nuair thogta leo, &c.

Thigeadh Cataich o thuath leat,
Gu sgiobalt', 's bu dual doibh;
'S Clann Choinnich nan luath làmh,

'S an cabair a' suas orr',
Feadh chnagaibh nam fuar bheann;
Leo chinneadh gach cruaidh-chùis,
'Nuair a nochdadh a suas leo fear cràice.
'Nuair a nochdadh, &c.

A's thigeadh o Chluanaidh
Fir ghasda mu d' ghuaille,
Nach sòradh an tuasaid;
'S gach fine mòr buadhach
Bhiodh leatsa, 's bu dual doibh,
Ann an càirdeas 's an uaisle;
Nam bu cheannard air sluagh thu,
Fhir dhaontaich, a bha do shìol Àdhamh.
Fhir dhaontaich, &c.

Bhiodh Mac-Ghriogair 's a shluagh leat,
Ris an cainte Rob Ruadha;
'S ar cheannard fìr chruadhach
Bheireadh sgrìob air na h-uaislean;
Air diùcan bhiodh an uachdar,
'Thogadh màiltean an tuatha,
'S nach sàraicheadh truaighean.
'Sann leis a bheirte mach a' bhuaidh làraich.
'Sann leis, &c.

Cha'n aithne dhomh seanachas,
Na tighearnan ainmeil,
Air cheann sloighibh mòr meamnach,
A dh'éireadh gu dearbh leat.
Nam bitheadh tu sealbhach
Air feadh eilean a's gharbhlach,
'S iad a dheanadh an t-sealga,
'S a chuireadh cath garbha d'an nàmhaid.
'S a chuireadh, &c.

Ach ged 'bhiodh iad mu d' chòmhair,
Gach cinne 'chaidh romhad,
Uile fheachdan an domhain,
Gheibheadh an teachdair a ghnothuch.
Tha'n t-aog a ghnàth coimheach!
'Fàgail teaghlaichean brothach;
'S tric a gheur lann feadh shnothach,

'Sgathadh gheugan a's chrannaibh is àirde.
'Sgathadh gheugan, &c.

Is bochd nis bhi 'ga d' thuireadh,
'S nach till thu ruinn tuille.
Mu'n t-aice so 'n uiridh,
Gum b'àillidh an curaidh—
Mar chrann àrd 'bhios fo dhuille;
Ach bhuail gaisgeach am buille,
A's ghrad shearg gach ùr mheangan fo bhlàth ort!
A's ghrad shearg, &c.

Bha mais' ann ad aodann
Thar chlanna nan daoine;
Ged bu ghann ort an saoghal,
B'e t'aigne bha aotrom;
Bu tu sealgair an aonaich,
'S cha bu bhuachaille chaorach.
Ochòin! dh'fhàg thu sinn faondrach;
'S iomad bochd dhuine tha 'caoineadh mar tha thu!
'S iomad bochd duine, &c.

Bhuail acaid a' bhàis thu;
'Se lot a's a chràidh mi!
Bha t'aghaidh mar dheàrsadh,
Moch maduinn, air fàire;
'S do dhà shùil bu bhlàithe,
Chinn iad uile mar sgàile!
'S an leaca ruiteach a b'àille,
A bha mar ùr ròs a' ghàraidh sa' cheud mhìos.
A bha, &c.

Cùl maiseach bu bhòidhche;
'Sann ort a dh'éireadh an t-òran,
Ge b'e 'dheanadh air dhòigh e.
'Se do cheum a bha loghmhor;
Bu chuimir do bhrògan,
Nach lùbadh am fòirnean.
Cha ghaol earras no stòras
A dh'fhàg mise co brònach mu d' dhéidhinn.
A dh'fhàg mise, &c.

Ach o'n 's cuibhe dhuinn uile
Bhi 'greasad 'ga uidhe,
Chum an tighe chaoil chumhainn
'Sam bheil an t-àrmunn 'na luidhe—
Nis is còir dol far 'n uigheam;
Ge nach euchdan nan curaidh
A ni feum dhuinne h-urad,
Ach àrd Leighe na cruinne,
'S a Mhac féin air cheann uidhe ann am Phàrras.
'S a Mhac féin, &c.

---

## MARBH-RANN DUINE CHÒIR IONRAIC.*

Fuidh 'n lic so 'n tàmh tha 'choluinn chaomh,
Ré 'bheath' a thriall an slighe nan naomh.
Bu chiùin a ghuth, bu mhòr a spéis,
'S e diadhaidh, còir, le rogha ceill.
Céile gaoil, a's athair gràidh,
Saoi gun bheud an iul nan àdh!
Gun lochd do neach, bu chaoin a ghlòir,
Le fìrinn réidh, gun bheum, gun ghò.
Le aingle naomh, an àros Dé,
Bi'dh 'anam sona, rè nan rè;
A' seinn laoidhe mholaidh feadh gach lìnn
Do Rìgh nan dùl, le comh-sheirm binn.
Ged chrìon mar dhuslach anns an ùir
A cholann chreadh sìos na smùr,
Fòs thig am brath trà dh'éireas suas
Cuirp na muinntir chaidh 'san uaigh.
Bi'dh sgèamh nam fìrean thréig o chian,
'S an aiseirigh dealrach mar a' ghrian;
Gun chuimhn' air osna trom no leòn
A bha 'gan claoidh an gleann a' bhròin!
An sin bi'dh 'cholann so 'san ùir
Gu maiseach 'g éiridh rìs gu h-ùr.
Le fàilte, gabhaidh Tì nam buadh

* The author's father.

A chomunn ghràidh gu 'chòmhnuidh shuas.
Mar bha e bhos, 'sann bhios e thall—
Le laoidhean cliù, an saoi gun fheall;
Ri aoradh a's cràbh 'san ionad fhial,
Ag ìobradh suas gu suthainn sìor;
Far nach crìon maoth ògan ùr—
Far nach searg an lus na smùr;
'S nach fannaich neòinean bhàn 'dhìth dealt,
'S a' chridhe chaoimh nach mosgail geilt.
Cha loisg a' ghrian, cha mheath am fuachd,
Sa' chòmhnuidh naomh, taobh eile 'n uaigh.
Nach aoibhinn bàs an duine chòir,
A' triall chum sìorruidheachd na glòir!
Cia bith an truaighe bh'aige bhos,
An taobh thall do'n uaigh gheibh esan clos.
Gur h-e mo ghuidhe o'n àrd Rìgh
'Bhi amhuil sin, mo làithe', 's mo chrìoch.

---

## AN RŌS.

(O Ghréugais Anacreoin.)

Biodh Ròs nan gaol mu m' cheann
  Le 'dhuille 's àille snuadh;
'S biodh sinn gu h-ait ag òl
  Le pòitear mòr nam buadh.

'Se ceud fàis an earraich uain
  An Ròs is àille dreach;
De dhuille dìomhair shuas,
  'Se pluran ùr an cneas.

Tha macan mhaise féin
  A' snìomh na dhualaibh grinn
Mu fholt a's cùilean bàrr
  An Ròs, o chùl a chinn;

'S e 'cluich le lurain ghaoil,
  Gu h-aobhach, làimh air làimh!

O ! dhòmhsa 'n coron àidh,
  A Rìgh na dibh, le dàimh ;

A's éiridh mi grad suas
  Le gruagach an uchd àird ;
A's dannsaidh mi le buaidh,
  Le m' choron a's le m' ghràdh.

---

## MÀIRI.

(From the Lady of the Lake.)

'Se 's uirigh 'nochd dhomh bàrr an fhraoich ;
  Bi'dh raineach ùr mu'n cuairt mo thàimh :
Mo cheòlan cadail tartmhor laoch,
  'S mi cian o ghaol, 's o Mhàiri ghràidh.

'S an ath-oidhch' faodaidh mi bhi fòs,
  Le creuchdan leònt', a'm' bhreacan fuar ;
'S mar ghuileag ealaidh, caoidh mo ghaoil,
  Nach dùisg mi chaoidh o thàmh na h-uaigh.

Aon smaoin air gaol cha'n fhaod mi luadh,
  'S gach gealladh 'fhuaras uait o thùs ;
No air do ghnùis, a cheist, fo smal—
  Ge trom do ghal, mar ròs fo dhrùic.

Cha tioma ghràidh bu nòs do laoich,
  Sìol Ailpein ann an còmhrag nàmh ;
Mar bhogha air lùgh an crì nach clì,
  'S an cosaibh saor, mar shaighide ghnàth.

Ach thig an t-àm, seal beag roimh 'n bhàs,
  Ma thuiteas mi 'san àr le buaidh,
Nach acain leòn 'bheir suas an deò,
  Ach smaointe bròin airson mo luaidh.

'S ma thig an t-àm 'san till do ghaol,
'S an nàmh le aog na luidhe cian,
Gu seinn gach eun 'san ealtainn ceòl
Do'n righinn òg 's d'a céile fial.

---

## CUMHA LEANNAIN.

SÉIST.

Dh'fhalbh mo nighean chruinn donn
Uam do'n Iùraidh;
Dh'fhalbh mo nighean chruinn donn,
Cneas mar eal air bhàrr thonn.
Och a's och! mo nighean donn,
Dh'fhàg thu mi-shunnd orm.

'S TRUAGH nach robh mi 's mo ghaol
Ann an gleann cùbhraidh!
'S truagh nach robh mi 's mo ghaol,
Ri h-uisge 's ri gaoth,
Fo shile nan craobh!—
Bhiodhmaid sunndach.
Dh'fhalbh mo nighean, &c.

Cha'n e goirteas mo làmh
Tha 'ga m' chiùradh—
Cha'n e goirteas mo làmh,
An deis a gearradh le tàl;
Ach, mo nighean bhuidhe bhàn,
Dh'fhàg thu mi-shunnd orm.
Dh'fhalbh mo nighean, &c.

Nam biodh agamsa spréidh,
Bhithinn glé chùirteil;
Nam biodh agamsa spréidh
Feadh bheannaibh a's shléibh,
B' ùr a gheibhinn thu féin,
Nach bu cheil umaidh.
Dh'fhalbh mo nighean, &c.

Ged tha thusa an tràsa
  Ann an gleann Iùraidh—
Ged tha thusa an tàmh,
Tha t'aigne fo phràmh,
Agus mise gun stà,
  Le do ghaol ciùirte.
          Dh'fhalbh mo nighean, &c.

Beir mo shoraidh le gràdh
  Uam do'n Iùraidh—
Bheir mo shoraidh le gràdh
Dh'fhios na h-ighinn rinn mo chràdh;
'S nach math leatha mar tha,
  Tha i féin tùrsach.
          Dh'fhalbh mo nighean, &c.

Cha'n 'eil aice mar chéil'
  Ach am fìor ùmaidh—
Cha'n 'eil aice mar chéil'
Ach seann duine gun spéis;
A's e mar ghearan o'n fhéill'—
  Doirbh, breun, uldaidh.
          Dh'fhalbh mo nighean, &c.

---

## RAINN SÙGRAIDH.

'Nuair a bha sinn anns na gleannaibh,
A' leigeil a' chruidh-laoigh mu'n mhainnir,
Shaoil mi fhéin nach robh air thalamh
Fear a mhealladh bean a' chinn duibh.
  Bha mi uair, 's bu toigh leam do ghuth,
  Ged is suarach umad mi 'n diugh.

An nighean sin a th'aig na gamhna,
Bha mi uair 's bu mhòr mo gheal ort.
'S gile thu no sneachd air bheanntan;
No, 's a' ghleann, am bìteadh 'ga chur.
          Bha mi uair, &c.

Tha do chneas cho geal 's an fhaoilean—
Do dhà ghruaidh cho dearg 's an caoran—
Dà shùil mheallaich ghorm a'd' aodann—
Màla chaol, mar ite 'n lòin-duibh.
Bha mi uair, &c.

Ach ged a bha a h-anail cùbhraidh,
'S a bilibh dearg air bhlas nan ùbhlan,
O na thug i rium a cùlaobh,
Cha'n 'eil innt' ach smùirnean, no dus.
Cùl mo làimhe rithe gu tur,
'S tha mi suarach uimpe an diugh.

---

## LAOIDH LE ——.*

Cia glòirmhor oibre 'Chruitheir àird—
Gach nì 'nar làthair a bhos;
A' ghrian tha 'trial, le solus àidh,
Gun ghabhail tamh no fois.

Mu'n chruinne-ché, gu dearlach buan,
A' cuartachadh gun chlos;
'S a' dòrtadh beannachdan nan spéur
Air uile dhuill', le teas.

Am fonn, mu'n iadh an cuan gu fial,
A tabhairt uaith a mheas;
'G ath-nuadhachadh nan luibhean fàis—
'Toirt fàile dhoibh, a's mais'.

A's braonadh nèimh air craoibh gach lios,
Ag ùrachadh an snuadh;
'S a' gleusadh ciùil gach beatha bheò,
A sheinneas ceòl bith-bhuan.

* The Editor of the Collection, Inverness, 1821, edited in the same year a small collection of Spiritual Hymns, some of them original, others selected from Mr Kennedy's volume. This one was composed by him about the time he entered the Divinity Hall.

Ach 's beag an t-ioghna gnìomh an t-saoghail
  Do ghaol an Athair chaoimh!
Mar bhoinne geal do chuan nan gràs—
  Mar sgàil do làithe' naomh.

'Na ghuth tha freagradh mhìlte saoghal;
  'Na ghlaic tha smachd gach dùil;
'Na làthair tha smuaintean dorch gach crì—
  Gach nì mu chomhair a shùl.

Nis togadh eòin is àird' 'san ealt
  An luadh-ghair ait gu binn,
Ag itealaich feadh chluain nan spéur,
  Le h-òrain mholaidh seinn.

'S a ghaoithe ann an ciabh nan neòil,
  Air baideal sgàileach shliabh,
A tha thar beanntaibh àrd a' seòl;
  Seadh, togaibh luadh 'ur Triath.

O Àbheis àdhmhoir mhìle thonn,
  Tog fonn air gàir nan sian;
'S a thonna stuadh-ghlas, ùmhlaichibh,
  A's strìochd a sìos d'a riar.

'S a chlann nan daoin', nach gleus sibh ceòl,
  Chum glòir an Tì is àird';
'Ur n-anma lìonadh le mòr ghràdh—
  D'a mhòrachd thugaibh càird.

Le 'ghuth-san cìosnaichear gach feirg—
  Dha sleuchdadh sìos gach sluagh;
Mar dh'ìslicheas an fhairge bhorb,
  'S e 'teachd 'sna neula nuas.

Ach thar sin uile tha a ghaol
  Do chlanna daoine truagh,
A bhiodh gu sìorruidh an cuibhreach bròin—
  A chaoidh an duibhre buan—

Mar bhith a thròcair pailt do-luadh,
  'Thug dhuinn a' bhuanachd mhòr;

A chuir a nuas caomh Mhac a ghràidh,
  A dhìbir suas an deò.

D'a thrìd-san thàrladh lìnn nan gràs!
  Thug e o'n bhàs a ghath
Trà dh'éirich e le buaidh o'n uaigh,
  'S chaidh suas a chum nam flath.

An éideadh glòir, o chathair nan gràs,
  Sheall e le slàint' air daoin',
Trà chuir e Slànuighear d'ar dìon
  O mhilltear 's ceilg nan daoi.

O shìorruidheachd, o àros féin,
  Fear-saoraidh caomh nam buadh,
A dhìol airson ar ciontaidh-ne,
  'S a dh'éirich suas o'n uaigh.

O anaim! mosgail suas le cliù,
  A'd' bhothan talmhaidh breòit',
A' luadh gu h-ait mu mhathas fial
  Tha suthainn sìor an glòir.

Amhuil mar na h-aingle àrd,
  A thoil-san deanadh rian,
A chlann nan daoin' air thalamh bhos,
  A's thall bi'dh sona sìor.

---

## DON MHNAOI.*

(O Gréugais Anacreoin.)

Gu còmhrag treun, thug gnè mòr euchd do'n tarbh;
'S do'n each, le buaidh, thug casaibh luath gu falbh;
Ruith theann, le geilt, do mhaighich nan cas caol;
'S do'n leòmhan gharg, gu casgradh, neart a's treòir.

* This and the following translation from Homer have been inserted in the Ardnish Collection, by the Author, who transcribed the whole for the press.

Do shìol nan éisg gu snàmh tre shléibhte fliuch,
A's siubhal spéur do eunlaith luath mu seach:
Do'n duine fhial gu bith-bhuan trial nan sonn;
'S a' bheil nì idir do mhaise ghrinn nam fonn?
Thà: fhuair i gràdh a's àilleachd bhàn nan gaol,
An àite shleagh a's shaighide nan guin aoig—
An àite innleachd, spionna, neart, a's treòir;
'S gach uile fheart bheir maise buaidh ni's mò.
Grad sleuchdaidh sìos do'n mhaise 's gloine snuadh
Mòr-shlòigh na cruinne;—thar uile bheir i buaidh!

---

## SEANN LAOCH.

(Air eadar-theangachadh air iarrtas Iain Mhòir 'ic-Pharlainn,* a bha 'ga mheas féin coimh-ionann ris an t-Seann Laoch. Odessey, xiv. leabhar, 246 rann.)

Tha bliadhnaidh m' aois a' caithe neart mo làimh,
A's amhgharra 'ga m' chromadh chum an làthair;
Ach feuch an cuinlean, a's aithnichear am pòr—
Feuch, aon uair laoch, a nis air bheagan treòir.

* Bha coslas duine fhoghaintich air Iain Mòr Mac-Pharlainn, a's bha e féin am barail nach robh saoi ni bu mhò na e. Iadsan do nach b' aithn' e, bha iad fo'n bheachd cheudna; oir bha e colgarra, garbh, cumhachdail. Bha e labhar, ceannsgalach, co fad 's a rachadh a ghuth; ach bha fios aig na daoine bha eòlach air nach robh ann ach an gealltaire. Bha e féin a's duin'-uasal aig an robh barrachd sgoil no sgil ag òl 's a' coladradh. Fhuair an duin'-uasal an rann so ann am Beurla. Cha'n fhòghnadh sin le Iain Mòr; oir 'si 'Ghàelig a b'fheàrr a thuigeadh e. Thainig e dh'ionnsuidh an ùghdair; 's 'nuair chual e 'na chainnt mhàthaireil na focail, sheall e air féin, "B'e sin mise aon uair, laoch!"

# CRÒNAN TEALLAICH DO LEANABH GILLE.

AIR FONN—Coire Cheathaich.

'SE Raoghal òg sin an giulan bòidheach :
  Ged tha e gòrach, gum fàs e glic ;
'S gu'n seinn e òrain mar ni an smeòrach,
  'Sa' mhaduinn cheòthar, am bàrr a' phris.
Ged tha e guanach, gu bheil e uallach :
  Gu'n dìr e cruachain a's monaidh àrd,
Le 'ghunna-glaice air a ghualainn ;
  A's bheir e nuas dhuinn fear na craic.

Cha'n 'eil bradan air an aigeal,
  Cha'n 'eil eala air an t-snàmh,
Cha'n 'eil eunlaith a theid 'san adhar,
  A theid as fallain o a làmh.
Tha e suairce, mar bi air gruaimean ;
  Tha e uasal, le cridhe blàth :
'S glan an rughaidh tha 'na ghruaidhean ;
  'S o 'bheul stuaime thig briathran tlàth.

Gur h-iomadh sòlas is miann le òige,
  Gun smaoin air eòlas an t-saoghail chlaoin ;
Ag iarraidh éiridh mar ghathaibh gréine
  Air mullach sléibhte : ach tha iad faoin.
Is iomadh caochladh tha tighinn air daoine,
  Seach mar shaoil iad an tùs an gnìomh ;
'S thig caochladh smaointe le barrachd ùine :
  Bi thusa muinte, mo leanabh fial.

## CUMHA LE MINISTEAR ÀRASAIG D'A NIGHEAN,

### BEAN MHINISTEIR THOROSAIDH, AM MUILE;

### A CHAOCHAIL AN TREAS LATHA DO CHEUD MHÌOS 1837.

Tha mo chridhe-sa cràiteach!
  Cha'n ioghnadh mar tha mi 'san uair;
Dh'fhàg mi dubhach do mhàthair,
  'S gach piuthar a's bràthair mu thuath.
'S an nighean eile tha làmh riut,
  Tha 'cruitheachd air fàilneach' gun tuar,
O na chaochail mo ghràdh geal;
  Ach 'se 'céile an tràsa tha truagh!

Ghrad bhuaileadh sin uile,
  Mar gu toirleuma tuiltean a nuas;
Mo mar thoran an adhar,
  A's an dealan a' siubhal gu luath.
Bhuail saighead an aoig i,
  A sgar i o 'gaol gun fhios.
Cia diombuan an saoghal!
  'Sann thuit a' chraobh àluinn fo mheas.

'S aon sealladh na thàr mi
  Do t'aghaidh chaoin, mhaiseach sa' bhàs;
Chaidh a colluinn a chàramh,
  Ach tha 'h-anam an àros nan gràs.
'Sann duinn a b'éibhinn
  Nam bitheamaid féin leatha trial,
Seach bhi 'fuireach 'san t-saoghal
  Tha làn thrioblaid mar chaochladh na nial.

Chaidh ar sòlais a dhubhadh,
  Mar gu'n geàrrta craobh-ubhal fo bhlàth;
No na luibhean is maisich'
  Air a' mhachair is ùraire 'fàs.

Cha dùisg inneal nan teudan
  Gàir aoibhneis 'nar cridhe gu bràth:
Tha trom lot air ar ciùradh;
  Cha dean leighe sa' chruinne dhuinn stà.

Bha i lurach 'na h-òige,
  'Fàs an tuigse 'sam fòghlum a suas;
Mar ùr mheanglan àrd dosrach,
  Anns a' chéitein is maisiche snuadh.
Bha a cleachdan 's a beusan,
  A tùr a's a céille, gach uair
Co-fhreagradh da chéile:
  Nis chàradh gu léir iad 'san uaigh.

Ach bha 'creideamh, co làidir
  Ann am fulangais slàinteil Mhic Dé,
'Ga togail gu sòlais,
  Gus an do chaochail an deò as a cré.
'S nach còir dhuinne bhi 'tuireadh,
  Ge muladach fuireach 'na déigh?
'S gearr ar n-ùine air thalamh,
  Gus ar trial chum na h-uaigh sinn féin.

'Sann 'sna h-ionada àrda
  Tha iomada àidh ri luadh
Aig a' mhath-shluagh gun àireamh,
  A shaoradh le Ceannard nam Buadh.
Bi'dh sinn fhathast le chéile
  Ann am flaitheas na féile le Crìosd,
Far an còmhlaich sinn m'fheudail,
  'S am meal sinn mòr aoibhneas gu sìor.

O Thì tha sa' chathair!
  Dean oirnne nis amharc a nuas
Le iochd agus mathas,
  Air sgàth fulangais Leighe nam Buadh.
Tha ar dùil anns an Trianaid;
  Ge cianail ar còmhnuidh an tràs,
Gum bi sinn sona gu sìorruidh
  An an ionada fialaidh nan gràs.

## FOGHARADH NA BEATHA.

" Togaibh a suas 'ur sùilean, agus seallaidh air na h-achaidh ; oir tha iad a cheana geal chum an fhogharaidh."—Eòin iv. 35.

Dh'fhalbh samhradh na h-òige,
  Leis gach maoth-lus a dh'fhàs
Fo shileadh nan spéuran,
  A's gach caoin dhearsadh gréine,
A bha sgaoileadh thar sléibhtean
  Ro gheugach a's àird ;
Dòirteadh teas agus toradh
  Air uile obair a' Mhàirt.

Thainig fogharadh na buaine,
  Le gach buaidh agus blàth :
Faic na h-achaidhneau arbhar
  A lùbadh, trom, tarbhach ;
O'n ghnìomh bha neo-chearbach,
  Le soirbheas nan gràs ;
'S an luchd-saothair gu sùrdail
  'Dol gun dùlan mar 's àill.

'Sann mar sin bhios an saoghal,
  Cuid faondrach, 's cuid dian,
Gus an tig an là adhmhor,
  'San cluinnear 's gach àit
A' ghall-trom is ro àirde,
  'Ga'r tional air lom.
Theid an cruineachd a ghiùlan
  Na sguaba dùmhal, geal, trom.

'S iad sin na creidmhich ro dhìleas,
  Nach do dhibir an slàint'—
A fhuair fiosrach a's léirsinn,
  Le tuigse a's roghadh céille,
Gus am focal a leughadh
  A's éisdeachd le gràs,
Mar an dealt o na spéuran
  Air a' cheud-fhàs sa' Mhàrt.

Ann an giùlan bha geamnidh,
  Fo eagal an Triath;
'Nam briathra bha stuama,
  'Nan cleachda bha suairce,
A' ceusadh gach truailleachd
  A tha fuaighte ri'r gnè;
A ghnàth leantuinn a cheuma
  A bha ré 'bheatha ciùin, sèamh.

Bha gach math annta ag éiridh,
  Mar mhaoth bhilibh an ròis,
'Tha roimh ghathaibh na gréine,
  Anns a' mhaduinn chiùin chéitein,
A' deàrsadh thar sléibhtean,
  Le mòr aoibhneas 's gach àit;
A's grian na fìrinn a' soillseadh
  Air dall oidhche a' bhàis.

Ach theid an cogull a thrusadh,
  'S a thaghadh gu luath,
O gach pòr a dh'fhàs brìghmhor
  Le focal na fìrinn,
A bhios sona gu sìorruidh,
  Trà thearbar an sluagh;
A's theid a losgadh na thòra;—
  Sin am pòr a bhios truagh!

Nach d'thug ùmhlachd do'n Trianaid—
  Nach d'iarr Spiorad nan gràs,
Gus an tilleadh á dhòruinn,
  Chum an iompach' gu sòlas,
A's an dùsgadh an dòchas,
  'S gu saothair a b'fheàrr.
Feuch an cor 'tha nis brònach—
  Seadh, luchd-dòluim 's mi-ghnàs.

Faicibh fogharadh nan daoine
  Nach do shaothraich na thràth:
Sid an lunndair 'na ghàradh,
  A's gach droch luibh a' fàs ann;
Tha a dhailtean nam fasach,
  Nach 'eil fà mu ghain loin;

'Nuair thig earrach a chruadail,
  'S aobhar thruais e r'a bheò!

Ach 'se beatha na sìorruidheachd
  'Ni gu dìlinn e truagh!
O na chaill e na gràsan
  A bheir do'n anam a shlàinte,
Trid feartan an t-Slànuigheir,
  Le gach cumhachd a's buaidh
'Thug an Cruithear do'n chreutair,
  Nis gun mhaise, gun tuar.

O na chaith e tùs 'aimsir
  Leis na mianna nach math,
Agus treise a làithean
  Gun eagal an àrd Rìgh—
'Chion chreideamh a's slàinte—
  Gun deagh-bheus no gun rath,—
Thainig foghar gun bhuain air;
  'S thig geamhradh gruamach nan cath,

'Nuair nach urrainn da obair—
  Nì nach d'fhòghlum e riamh.
Bi'dh 'fhearann gun bhàrr ann,
  Bi'dh 'achaidh gun àiteach,
'S a shabhal gu fàsail,
  Mar tha 'anam gun ghràs:
'Sann a dh'fholuich e 'thàlann;
  Cha'n 'eil soisgeul 'na ghnàs.

'S am bheil làithean ar n-òige
  Le gòraich a' falbh?
Gun smaointeach mu'n t-saoghal,
  A tha carrach a's baoghal,
Leis gach cleachdadh tha faoin ann,
  Làn mòrchuis a's ceilg;
A's gach dubhailc 'gar mealladh,
  A tha toille dhuinn feirg.

Feuch an t-ubhal is àille;
  Am bheil fàsach 'na bhroinn?
Feuch na h-ògain is maisich',
  A dh'fhàs nam fiùrain gun ghaise;

Feuch na h-uaibhrich is braise,
  Am bheil iad falamh o fhoill?
Tha Àrd-Bhreitheamh nan dùilean
  'G iarraidh ùmhlachd o 'chloinn.

A's tha fogharadh na slàinte
  Nis 'nar làmhan 'san àm,
'Nuair tha 'choguis a' dùsgadh,
  'Togail fianuis m'ar giùlan,
A tha riaghailteach, so-stiùraidh,
  Gun luban, gun fhoill;
Ach a' dìteadh nam breugach,
  'Tha mi-chéillidh, gun sgoinn.

O! nach tilleadh sibh uile
  Gu 'ur Cruithear 's gu Ios,
Le aithreachas tràthail,
  Le uirghioll chràbhach,
Le gnìomha a's gnàthuch
  Na beatha tha nuadh;
Blasad sonais mar àirleas
  Air gach gràs a tha shuas.

Gu bheil cumhachd an Àird-Rìgh
  Co iomlan 's co mòr,
Gu ar n-aisig gu slàinte,
  O gach eucail a's fàilling,
Tre feartan an t-Slànuigheir,
  'S a bha e air thùs,
'Nuair a chruthaich e 'n saoghal,
  Agus Adhamh o'n smùr.

Tha'n fhuil phrìseil a dhòirteadh
  'Nigheadh ciontaidh a shluaigh—
Na iobairt làn eifeachd
  A dh'ionnlaid gach eucail
O anam gu h-éibhinn—
  Gach mi-bheus agus giomh
O'n iompachan bhrònach,
  Chaoidh nach fògair an Triath.

Ach thoir aire, a saoghail,
  De na h-imsir fa seach;

Thig fuachd anns an fhaoilteach—
   Mar bhios saobha gun aoradh
Gun an spiorad, as aogais
   Gach deagh aoilean a's cleachd;
Ach a' riarach droch àilleas,
   A tha àrd ann am beachd.

Feith thus' air an Tì mhòr
   Nach dìbir aon neach,
'Tha fuidh eagal, fuidh chùram,
   Gu h-iriosal a' lùbadh,
'S a' guidheadh le dùrachd
   A stiùradh gu ceart.
Bheir e spionnadh a's treòir dha,
   Oir tha 'thròcair gun airc.

The preceding pages contain all the Gaelic compositions of the Author of this small volume. The last piece, and the last composed, and that he ever intended to have written in the language, is now printed for the first time, although it lay by him, and forgotten for years, like the poem that gave rise to this edition. As the rest of the Collection of 1821 have been, many of them, transferred into other publications, and therefore such as may be of any intrinsic merit are safe, they have been excluded; but as the following have never been printed, as far as he knows, although written by him long since from oral recitation, he was desirous of giving them the same chance of being preserved.

The first three *Orain Gaoil*, or love songs, have been taken down for their beauty and elegance, and are much admired when sung by females. The fourth, when sung by male or female who humours it, and the chorus especially, in which the whole company join, enlivens conviviality, and charms all who have a taste for innocent, sportive pastime. At convivial meetings, the company sit in a circle—hold handkerchiefs by their corners—and waving them, as if they were fulling cloth, produce an admirable effect.

The fifth, when sung by a person of some humour, and if acquainted at all with the customs and manners of the people of St Kilda, will not fail to produce due effect, and may leave the hearers in doubt whether to pity or admire the simplicity of the St Kildeans, who are much addicted to poetry, which, considering their original or primitive state, is not void of merit. But, like the mass of Gaelic

poetry, it has been trusted to the living voice, and suffered to perish in the lapse of time. Old Mr M'Leod, catechist and preacher, and native of the island, had written all their poetry, and gave it to a clergyman in the Isle of Skye, who is no more; and the MS., it is to be regretted, lost.—Ed.

## ÒRAN GAOIL.

SÉIST.

Shiùbhlainn deas a's tuath leat;
Shiùbhlainn leat sa' chuan mu dheas:
Ged robh mo chinne 'm fuath rium,
Shiùbhlainn deas a's tuath leat.

Ged tha mi gun daoine,
Gun chrodh, gun eich, gun chaoraich,
Gur dìomhain duinn an saoghal,
'S ar smaointean a bhi luaineach.
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

Ged tha mi gun storas,
Gun chrodh, gun eich air mòintich,
Tha rud aig Rìgh na glòire,
'S e deònach a thoirt uaithe.
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

Ma's e meud a stòras
Tha 'toirt ort dhol 'ga pòsadh,
Gur beag a fhuair i dh'eòlas
Air fòghlum na mnaoi uaisle.
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

Ma's ann airson a càirdeas
A fhuair mi fhéin mo chàineadh,
Ged phòsadh tu i 'màireach,
Cha'n fhaiceadh càch fo ghruaim mi.
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

Gur h-e mo cheisd an t-òigear
Is deise theid an òrdugh;
Gur truagh nach robh sinn pòsda,
Le òrdugh Mhaighistir Ruaraidh.
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

Thubhairt Alasdair, 's e 'tionndadh,
'Cur car dheth air an ùrlar,
" O'n chuir mi idir sùil innt',
Cha leig mi 'n taobh ud uam i."
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

" Gur mise tha gu brònach,
Air m' uilinn anns an t-seòmar;
Gur beag mo shunnd ri òran,
'S an righinn òg an gruaim rium."
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

Sin 'nuair thuirt a mhàthair,
'S i 'labhairt ann an Gàilig,
" A mhic, na toir do làmh dhi,
'S iad féin a' tàir gach uair ort."
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

" Éisdibh sibhse, 'mhàthair,
A's deanaibh fuireach sàmhach;
Cha toir mi chaoidh gràin dhi,
Gu'n càirich iad 'san uaigh mi."
Shiùbhlainn deas a's tuath leat, &c.

---

## ÒRAN GAOIL.

Och mar tha mi, 's gun mi làmh riut!
'Se'n cadal sàmhach a gheibhinn ann:
Aig bòidhichead t'aodainn, 's aig meud mo ghaol ort,
Bu mhiann leam fhaotuinn dhiot guth do'n chainnt.

Ach nam bithinn-se 'n riochd na h-eala,
Gu'n snàmhainn thairis air bhàrr nan tonn;

'S mi gu'n ruigeadh an t-Eilean Ìleach,
  Far 'bheil an rìbhinn dh'fhàg m' inntinn trom.

'Sann Di-dòmhnuich, a' dol do'n chlachan,
  A ghabh mi beachd ort am measg nan ceud,
A dh'fhàg m' inntinn luaineach, 's do chridhe fuar rium;
  Gur faide uam thu 'n diugh na'n dé.

Tha do phògan air blas an t-siùcair;
  Tha do shùilean gu mealach gorm;
'S tu bean-uasal is grinne dh'fhuaigheas;
  'Sann ris a fhuair thu do thogail òg.

Cha'n 'eil oidhche, 'nuair theid mi'm leabaidh,
  Nach bi mi 'g aisling ort gach uair;
Ach anns a' mhaduinn, 'nuair ni mi éiridh,
  'Sann bhios tu féin ro fhada uam.

'S cha'n 'eil ban-tighearna 'theid an sìoda,
  Tha cho sìobhalta riut sa' chom;
Gur gile m' fheudail an diugh, 'na h-éideadh,
  No 'ghrian ag éiridh air àird nam beann.

Bha mi còrr agus fichead mìosa
  Anns na rìoghachdan fada thall;
'S aig bòidhichead t'aodainn, 's aig meud mo ghaoil ort,
  Ged gheibhinn saor iad, cha'n fhanainn ann.

Tha mise so 'san Eilean Ìleach,
  'S gun aon a chì mi a thig a'm' chòir;
'S ciod e ma rinn thu, 'ghaoil, mo thréigsinn?
  Cia mar dh'fhaodas mi féin bhi beò?

Och mar tha mi, 's gun mi làmh riut,
  'Se'n cadal sàmhach a gheibhinn ann:
Aig bòidhichead t'aodainn, 's aig meud mo ghaol ort,
  Bu mhiann leam faotuinn dhiot guth do'n chainnt.

# ÒRAN GAOIL.

Am Muile nan craobh tha 'mhaighdean bharrail
D'an d'thug mi mo ghaol, 's mi faoin a'm' bharail;
'S ma chaidh e fa sgaoil, 's nach fhaod mi 'fhaighinn,
Gu taobh mi caileagan Chòmhail.

SÉIST.

O'n tha mi gun sunnd, 's is dù dhomh mulad,
Cha tog mi mo shùil ri sùgradh tuille;
Cha téid mi le muirn an cùirt nan cruineag,
'S mo rùn-sa 'm Muile nam mòr bheann.

Tha maise a's uisle, suairceas a's grinneas,
A' dìreadh a suas an gruaidh mo leannain;
Ma bheir thu dhomh fuath, 's nach buan do ghealladh,
Ni uaigh agus anart mo chòmhdach.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

Tha maise no dhà ri àireamh fhathast
Air bean a' chùil bhàn, nam blàth-shùl meallach;
Ma bheir thu do làmh, gum fàs mi fallain,
'S bu shlàinnte mhaireann do phòg dhomh.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

Do shlìos mar an fhaoilean, taobh na mara—
Do ghruaidh mar an caoran, sgaoilt' air mheangan;
Sùil ghorm is glan aoidh, fuidh chaoin rosg thana:
'S tu 'n òigh a mhealladh gach òigear.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

Tha smuaine no dhà an tràs air m' aire;
Cha'n innis mi 'chàch ceann-fàth mo ghallair:
Ged luidheas mi tràth, cha tàmh dhomh cadal,
'S do ghràdh 'ga m' sgarradh an còmhnuidh.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

Gur math thig an gùn o'n bhùth do'n ainnir,
'San fhasan is ùire 'n cùirt nan Gallan;
Troigh shocair am bròig ùir, 's e dùint' le bàrr-iall,
Nach lùb air faiche am feòirnean.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

Do chùl mar an lìon na mhìle camag,
Nach grionach fo chìr, a's sìod 'ga cheangal:
Do dheud mar na dìsnean, deònach, daingean;
Beul binn, a ghabhail nan òran.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

'Se sgar mi o m' chiall ro mheud do cheanal,
'S o'n chaidh thu do'n t-sliabh, nach b'fhiach leat m' fharaid:
'Se t'aogas a's t'fhiamh 'chuir pian a'm' charamh,
'S cha mhiann a bh'agam air stòras.

O'n tha mi gun sunnd, &c.

---

## FALBH NA FAICHE.

Dh'aithnich mi air falbh na faiche,
E ho ro, e ho ro,
Nach robh mo Niall air a chasan,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

Bheireadh a phian do na h-eachaibh,
E ho ro, e ho ro;
'S gur h-e mo luadh na bràthairean,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

Ge b'e cala nochd an tàmh iad,
E ho ro, e ho ro,
Bi'dh mire, bi'dh ceòl, bi'dh gàir ann,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

'S bi'dh cluich gu dian air an tàileasg,
E ho ro, e ho ro,
'S air na cairtean breaca bàna,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

'S air na dìsnean geala cnàmha,
E ho ro, e ho ro;
'S gur h-i mo ghaol an gruagach,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

Thig na fir, 's gu'n toir iad uainn thu,
E ho ro, e ho ro,
'S cha'n iarr iad bò dhubh no ruadh leat,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thograin falbh.

Tha do thochair ann ad ghruaidhean,
E ho ro, e ho ro;
'S gur h-e mo luaidh na gillean,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

Ged a bhristeadh ràmh nach tilleadh,
E ho ro, e ho ro,

'S ged dh'éireadh gaoth na giora,
E ho u, ri ri hu ri,
E ho u, ri ri ho ro.
Thògrain falbh, thògrain falbh.

Dh'iomair iad i 'Chaisteal Tioram,
E ho ro, e ho ro.

---

## CUMHA D'A LEANNAN, LE NIGHEAN A MHUINNTIR IRT.

SÉIST.

Ho ro achan, hi ri achan,
Thùg eile, ho ro achan.

'S MA rinneadh do bhàthadh,
Bu tu snàmhaiche laoghach, O.
Ho ro achan, &c.

Bu tu iasgair na cuiteig,
'Nuair a thigeadh an cnothach, O.
Ho ro achan, &c.

Bu tu sealgair a' bhig-eun,
Nuair a thigeadh an reodhadh, O.
Ho ro achan, &c.

Bu tu snàmhaiche taobh gheal,
Air taobh nan tonn domhach, O.
Ho ro achan, &c.

Bu tu mac an duin'-uasail
Air am bu shuarach punnd clòthuch, O.
Ho ro achan, &c.

'Nuair a fhuaradh 'san tùir thu,
Bha do ghlùinean gun ritheach, O.
Ho ro achan, &c.

'S math a dheanadh tu sgrìobhadh,
Le cas chruim air taobh bruthaich, O.
Ho ro achan, &c.

A' CHRÌOCH.

Glasgow :—Edward Khull, Printer to the University.

GHEIBHEAR na LEABHRAICHEAN GAIDHEALACH a leanas ann am Bùth "CUAIRTEAR NAN GLEANN," 24, *Glassford Street, Glasgow:—*

| | £ | s. | d. |
|---|---|---|---|
| An Cogadh Spioradail: Searmon le Tormaid Mac-Leòid, D.D. - - - - - - - - | 0 | 0 | 3 |
| An Eaglais Choitchionn; no, Eachdraidh na h-Eaglais. - | 0 | 0 | 6 |
| Aireamh Taghta de Shearmonaibh an Ollamh E. Blair. - | 0 | 2 | 6 |
| An Camadh 's a' Chranchur; no, Gliocas agus Ard-Uachdranachd Dhé air am Foillseachadh ann an Amhgharaibh Dhaoine. Le Iain Buinian. - - - - - | 0 | 2 | 6 |
| An Teachdaire Gàelach, o Bhealltuinn, 1829, gu Bealltuinn, 1831. - - - - - - - - | 0 | 12 | 0 |
| Adhamh agus Eubha; no, Craobh-Shèanachais nan Gàel. | 0 | 1 | 0 |
| Cuairt an Eilthirich; no, Turus a' Chrìosduidh o'n t-Saoghal so chum t-Saoghail ri Teachd. Le Iain Buinian. - | 0 | 3 | 0 |
| Cuairtear nan Gleann, ceithir-àireamh-dheug thar fhichead. | 0 | 17 | 0 |
| Ceann-Iùil an Fhir-Imrich do dh' America mu thuath. - | 0 | 1 | 6 |
| Companach do Luchd-Bròin; no, Comhairle Chrìosd d'a Mhàthair: maille ri Roinn de Litrichibh S. Rutherford. | 0 | 2 | 0 |
| Dàin Spioradail. Le P. Grannd. - - - - | 0 | 2 | 0 |
| Dàin Spioradail. Le D. Buchannain. - - - | 0 | 0 | 6 |
| Dàin a Chòmhnadh Cràbhaidh. Le Seumas Mac-Ghriogair. | 0 | 1 | 0 |
| Dealbhan agus Gearr-Naigheachdan o'n t-Seann Tiomnadh agus an Tiomnadh Nuadh. - - - - | 0 | 0 | 4 |
| Eachdraidh Fhìrinneach mu'n Chogadh Naomh, a rinneadh le Rìgh Saddai ri Diabolus, a chum Ard-Bhaile an t-Saoghail Ath-Bhuanachd; no, Call agus Ath-Ghlacadh Baile Anam an Duine. Le Iain Buinian. - - - - | 0 | 3 | 0 |
| Eachdraidh Ioseph, Mhic Iacoib. - - - - - | 0 | 1 | 6 |
| Earail Dhùrachdach do Pheacaich Neo-Iompaichte. Le I. Ailein. - - - - - - - | 0 | 1 | 6 |
| Leabhar-Ceasnachaidh mu Ordugh a' Bhaistidh, chum Pàrantan Og a chuideachadh gu Beachd Sgriobtarail a ghabhail air Brìgh an Ordugh so. - - - | 0 | 0 | 6 |
| Leabhar nan Cnoc: Comh-Chruinneachadh de Nithibh Sean agus Nuadh, airson Oilean agus Leas nan Gàidheal. Le Tormaid Mac-Leòid, D.D. - - - - - | 0 | 2 | 0 |
| Laoidhean Spioradail, chum Cuideachadh le Cràbhadh nan Gàel. Le D. Mhic-Dhùghaill. - - - - | 0 | 1 | 6 |
| Leabhar-Ceasnachaidh an Og Luchd-Comunnachaidh; no, Còmhnadh, araon aithghearr agus soilleir, chum Muinntir Og a Sheòladh agus Ullachadh chum Teachd air Mhodh Iomchuidh gu Bord an Tighearna. - - - - | 0 | 0 | 8 |
| N[illegible]ur an Duine 'na Staid Cheithir-Fhillte; no, Staid Ceud [illegible]onracais, Staid Truailleachd Iomlan, Staid Saorsa air [illegible]iseachadh, agus Staid Sonais no Truaighe Iomlan;—ann Cinn-Teagaisg fa leth. - - - - - - | 0 | 4 | 0 |
| Nighean an Airich: Cunntas Fìrinneach agus Cudthromach, ann an Cóig Earrannaibh. - - - - - | 0 | 0 | 6 |
| Seòladh agus Misneach do Neach a tha fo Iomagain ag Iarraidh an Deigh Slàinnte. - - - - - - | 0 | 0 | 6 |
| Sear[illegible]nan Dùthcha; no, Teagasgan Aithghearr agus Soilleir [illegible]chu[illegible] Feum Theaghlaichean, Sgoilean, agus Comunnan Cràbhach. Le G. Burder. - - - - - | 0 | 2 | 6 |
| Searmona, le Eòbhann Mac-Diarmaid. - - - | 0 | 5 | 0 |
| [illegible]earmona, le D. Dewar, D.D. - - - - - | 0 | 1 | 6 |
| [illegible]rnuighean airson Teaghlaichean, &c. Le I. Smith, D.D. | 0 | 0 | 6 |